

VASA UNIVERSITET

Filosofiska fakulteten

Karoliina Pohjo

Motsvarigheter till finskans inre lokalkasus i de svenska översättningarna
av tre *Tatu ja Patu*-barnböcker

Avhandling pro gradu i svenska språket

Vasa 2017

INNEHÅLL

FIGURER OCH TABELLER	2
TIIVISTELMÄ	5
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte	8
1.2 Material	10
1.3 Metod	14
2 ÖVERSÄTTNING OCH BARNLITTERATUR	19
2.1 Översättning och översättningsmotsvarigheter	19
2.2 Barn som målgrupp	23
3 KASUSANVÄNDNING I FINSKAN OCH PREPOSITIONSANVÄNDNING I SVENSKAN	25
3.1 Finskans kasussystem	25
3.1.1 Kasusformen inessiv	27
3.1.2 Kasusformen elativ	28
3.1.3 Kasusformen illativ	29
3.2 Prepositionsuttryck i svenskan	31
3.2.1 Betydelsegrupper hos svenska prepositioner	31
3.2.2 Prepositioner som oftast anger finskans inre lokalkasusformer	36
4 SVENSKA MOTSVARIGHETER TILL FINSKANS INESSIV	38
4.1 Inessiv som anger plats eller rum	39
4.2 Inessiv som anger rektionsförhållanden	42
4.3 Inessiv som anger tillstånd eller verksamhet	44
4.4 Inessiv som anger övriga betydelser	46
4.5 Sammanfattande diskussion kring inessiv	48

5 SVENSKA MOTSVARIGHETER TILL FINSKANS ELATIV	51
5.1 Elativ som anger rektionsförhållanden	53
5.2 Elativ som anger plats eller rum	55
5.3 Elativ som anger material	58
5.4 Elativ som anger helhet eller del av helhet	59
5.5 Elativ som anger orsak eller tema	61
5.6 Elativ som anger utgångspunkt för resultativ handling	63
5.7 Elativ som anger övriga betydelser	65
5.8 Sammanfattande diskussion kring elativ	67
6 SVENSKA MOTSVARIGHETER TILL FINSKANS ILLATIV	70
6.1 Illativ som anger rektionsförhållanden	71
6.2 Illativ som anger plats eller rum	73
6.3 Illativ som anger föremål	76
6.4 Illativ som anger övriga betydelser	78
6.5 Sammanfattande diskussion kring illativ	80
7 SAMMANFATTANDE DISKUSSION	83
LITTERATUR	87
FIGURER OCH TABELLER	
Figur 1. Kategorier i samband med inessiv	38
Figur 2. Översättningsmotsvarigheter för inessiv som anger plats eller rum	39
Figur 3. Översättningsmotsvarigheter för inessiv som anger rektionsförhållanden	42
Figur 4. Översättningsmotsvarigheter för inessiv som anger tillstånd eller verksamhet	44
Figur 5. Översättningsmotsvarigheter för inessiv som anger övriga betydelser	46
Figur 6. Översättningsmotsvarigheter för inessiv	49
Figur 7. Översättningsmotsvarigheter inom kategorier i samband med inessiv	49
Figur 8. Kategorier i samband med elativ	52
Figur 9. Översättningsmotsvarigheter för elativ som anger rektionsförhållanden	53
Figur 10. Översättningsmotsvarigheter för elativ som anger plats eller rum	55

Figur 11. Översättningsmotsvarigheter för elativ som anger material	58
Figur 12. Översättningsmotsvarigheter för elativ som anger helhet eller del av helhet	60
Figur 13. Översättningsmotsvarigheter för elativ som anger orsak eller tema	62
Figur 14. Översättningsmotsvarigheter för elativ som anger utgångspunkt för resultativ handling	64
Figur 15. Översättningsmotsvarigheter för elativ som anger övriga betydelser	65
Figur 16. Översättningsmotsvarigheter för elativ	68
Figur 17. Översättningsmotsvarigheter inom kategorier i samband med elativ	68
Figur 18. Kategorier i samband med illativ	70
Figur 19. Översättningsmotsvarigheter för illativ som anger rektionsförhållanden	71
Figur 20. Översättningsmotsvarigheter för illativ som anger plats eller rum	74
Figur 21. Översättningsmotsvarigheter för illativ som anger föremål	76
Figur 22. Översättningsmotsvarigheter för illativ som anger övriga betydelser	78
Figur 23. Översättningsmotsvarigheter för illativ	81
Figur 24. Översättningsmotsvarigheter inom kategorier i samband med illativ	81
Tabell 1. Undersökningsmaterialet	11
Tabell 2. Inre lokalkasusformer i de finska originaltexterna	13
Tabell 3. Kategorisering av finskans inre lokalkasusformer enligt ISK 2005	15
Tabell 4. Kategorisering av översättningsmotsvarigheter enligt Ingo 1991	21
Tabell 5. Finskans kasussystem enligt ISK 2005	26
Tabell 6. Gruppering av finskans lokalkasusformer enligt Karlsson 2005	27
Tabell 7. De vanligaste prepositioner i svenskan som anger finskans inre lokalkasusformer enligt Karlsson	36
Tabell 8. Antalet och gruppering av inre lokalkasusformer i mitt material	83

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta**

Tekijä:	Karoliina Pohjo
Pro gradu -tutkielma:	Motsvarigheter till finskans inre lokalkasus i de svenska översättningarna av tre <i>Tatu ja Patu</i> -barnböcker
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Ruotsin kieli
Valmistumisvuosi:	2017
Työn ohjaaja:	Nina Pilke

TIIVISTELMÄ:

Tässä tutkielmassa tavoitteeni on selvittää, millaisia merkityksiä ja rakenteita suomen kielen sisäpaikallissijat, inessiivi, elatiivi ja illatiivi, ilmaisevat Aino Havukaisen ja Sami Toivosen *Tatu ja Patu* -kirjasarjassa. Toisena tavoitteenani on selvittää, miten nämä sisäpaikallissijarakenteet on käännetty ruotsiksi. Tutkimukseni on määrällinen. Tutkielmassani tarkastelen kolmea *Tatu ja Patu* -kirjaa ja niiden ruotsinkielisiä käännöksiä. Valitsemani kirjat ovat *Tatu ja Patu päiväkodissa – Sixten och Blixten på dagis*, *Tatu ja Patu työn touhussa – Sixten och Blixten går till jobbet* ja *Tatun ja Patun Suomi – Det här är Finland*.

Aineistossani esiintyy yhteensä 454 sisäpaikallissijarakennetta, joista 178 (39 %) on inessiivejä, 121 (27 %) elatiiveja ja 155 (34 %) illatiiveja. Olen kategorisoinut sisäpaikallissijat niiden merkitysten ja rakenteen mukaan. Aineistossani esiintyvät inessiivirakenteet olen jakanut neljään kategoriaan: paikka tai tila, rektiosuhde, olotila tai toiminta ja muut merkitykset. Elatiivirakenteet olen jakanut seitsemään kategoriaan: rektiosuhde, paikka tai tila, materiaali, kokonaisuus tai kokonaisuuden osa, syy tai aihe, tuloslauseen lähtökohta ja muut merkitykset. Illatiivirakenteet olen jakanut neljään kategoriaan: rektiosuhde, paikka tai tila, toiminnan kohde ja muut merkitykset. Ruotsin kielessä esiintyvät käännösvastineet olen jakanut kolmeen eri kategoriaan, jotka ovat prepositio, vastaava ilmaus ja poisjättö.

Tutkimukseni tulokset osoittavat, että inessiivi ilmaisee yleisimmin paikkaa tai tilaa ja elatiivi sekä illatiivi rektiosuhteita. Yleisin käännösvastine inessiiville on kaikissa kategorioissa prepositio. Myös elatiivi käännetään useimmiten preposition avulla, joka on yleisin käännösvastine kaikissa muissa kategorioissa paitsi *tuloslauseen lähtökohta* -kategoriassa, jossa yleisin käännösvastine on vastaava ilmaus. Prepositioilmauksella käännetään aineistossani yleisimmin myös illatiivi, mutta kategoriassa *muut merkitykset* prepositio ja vastaava ilmaus ovat yhtä yleisiä käännösvastineita. Vastaava ilmaus esiintyy käännösvastineena lähes jokaisessa kategoriassa, mutta on selkeästi prepositiota harvinaisempi. Poisjättö on sisäpaikallissijojen kohdalla harvinainen käännösratkaisu kaikissa kategorioissa. Poisjättöjä esiintyy käännösvastineena lähinnä silloin, kun suomenkielisessä sisäpaikallissijarakenteessa on kyse esimerkiksi idiomista tai runosta.

AVAINSANAT: översättning, inessiv, elativ, illativ, barnlitteratur, preposition

1 INLEDNING

”Översättning är en språklig operation, en process som innebär att man ersätter en text på ett språk med en text på ett annat språk” (Sorvali 1983: 37). Under mitt första studieår vid Vasa universitet deltog jag i en översättningskurs och då väcktes mitt intresse för översättning. Jag märkte hur svårt men fascinerande det är att förmedla källspråkets innehåll på målspråket utan att betydelsen ändras.

Som blivande lärare har jag också alltid varit intresserad av skillnader mellan finsk och svensk grammatik. Redan i min kandidatavhandling undersökte jag språkliga skillnader mellan finska och svenska (Pohjo 2013). Då koncentrerade jag mig på översättning av finskans genitiv till svenska. Ämnet var intressant och jag ville kombinera översättning och grammatik också i denna avhandling pro gradu. Jag valde att undersöka översättning av finskans inre lokalkasus till svenska. Jag har råkat hitta bara en avhandling inom detta tema och därför bestämde jag att undersöka översättning av finskans inre lokalkasus till svenska.

Finskans inre lokalkasusformer det vill säga inessiv, elativ och illativ är tre av finskans 15 kasusformer. I svenskan finns det två kasusformer, nominativ och genitiv. (Ingo 2000: 37) Strukturellt är finskan ett syntetiskt språk där man oftast använder kasusändelser och böjningsformer för att uttrycka olika grammatiska förhållanden. I svenskan som är ett analytiskt språk använder man däremot till exempel prepositioner för att uttrycka grammatiska förhållanden. (Karlsson 1982: 16–17; Ingo 2000: 31)

Eftersom finskan och svenskan är strukturellt olika språk kan det ibland vara svårt att översätta finskans inre lokalkasusformer till svenska. I den här avhandlingen pro gradu kommer jag att undersöka hurdana betydelser finskans inre lokalkasusformer bär och hurdana översättningsmotsvarigheter det finns för dem inom genren barnlitteratur.

Som undersökningsmaterial har jag tre *Tatu ja Patu*-barnböcker och deras översättningar till svenska. Jag valde dessa böcker eftersom de är nya, skrivna på 2000-talet, och därmed finns det inte alltför många undersökningar som har gjorts av dem.

1.1 Syfte

Min avhandling är en undersökning om finskans inre lokalkasusformer i tre *Tatu ja Patu*-barnböcker och deras översättningsmotsvarigheter i de svenska översättningarna av de utvalda böckerna. Alla böcker är skrivna av Aino Havukainen och Sami Toivonen och översatta av Janina Orlov.

Syftet är att analysera vilka betydelser och struktur finskans inre lokalkasusformer det vill säga inessiv, elativ och illativ anger i de finska originaltexterna och hurdana översättningsmotsvarigheter de får i de svenska översättningarna. För att nå mitt syfte söker jag svar på tre forskningsfrågor:

1. Hurdana betydelser och struktur anger finskans inre lokalkasusformer i *Tatu ja Patu*-barnböcker?
2. Hurdana motsvarigheter finns det för finskans inre lokalkasusformer det vill säga inessiv, elativ och illativ i de svenska översättningarna av *Tatu ja Patu*-barnböcker?
3. Vilka är de vanligaste sätten att översätta finskans inessiv, elativ samt illativ till svenska?

När jag söker svar på den första forskningsfrågan undersöker jag hurdana betydelser och struktur finskans inre lokalkasusformer har i *Tatu ja Patu*-barnböcker. Jag kategoriserar finskans inre lokalkasusformer (inessiv, elativ och illativ) i olika kategorier enligt *Iso Suomen kielioppi* (härefter ISK) 2005. Kategorierna presenteras i avsnitt 1.3. Jag antar att plats eller rum är den största kategorin i samband med alla finskans inre lokalkasusformer eftersom enligt ISK (2005: 1190) finskans inre lokalkasus oftast anger särskilt plats eller rum inom sina grundbetydelser.

Den andra forskningsfrågan besvarar jag genom att studera hurdana översättningsmotsvarigheter det finns i de svenska översättningarna av *Tatu ja Patu*-barnböcker för finskans inessiv, elativ samt illativ. Jag använder tre olika kategorier för översättningsmotsvarigheter enligt översättningssätt: preposition, utelämning och motsvarande uttryck (se avsnitt 1.3). I samband med den tredje forskningsfrågan reder

jag ut vilken översättningsmotsvarighet, det vill säga preposition, utelämning eller motsvarande uttryck, som är det vanligaste sättet att översätta finskans inessiv, elativ och illativ till svenska. Jag antar att preposition är det vanligaste sättet att översätta finskans inre lokalkasusformer till svenska. Mitt antagande baserar sig på det faktum att man i svenskan oftast använder prepositioner för att uttrycka finskans kasusändelser (Ingo 2000: 31).

Det finns inte många tidigare undersökningar inom detta ämne. Den enda undersökningen som jag har hittat om översättning av finskans inre lokalkasus till svenska är en avhandling pro gradu vid Joensuu universitet 2007. *Svenska motsvarigheter till finskans inre lokalkasus* är skriven av Hanne Holappa och Jenni Pitkänen. Som material i sin avhandling pro gradu har de haft Arto Paasilinnas roman *Hurmaava joukkoitsemurha* (1990) och dess svenska översättning *Kollektivt självmord* (1997). Som material har de använt den första delen av romanen och i materialet förekommer finskans inre lokalkasusformer (inessiv, elativ och illativ) sammanlagt 2365 gånger. (Holappa & Pitkänen 2007)

Den vanligaste inre lokalkasusformen enligt deras material är illativ som förekommer sammanlagt 982 gånger. Den näst vanligaste är inessiv som förekommer 721 gånger. Elativ är den sällsyntaste i deras material eftersom det förekommer 662 gånger. Som kategorier för översättningssätt för finskans inre lokalkasusformer har de använt fyra olika alternativ vilka är preposition, parafra, motsvarande uttryck och bortfall. Enligt deras forskningsresultat är preposition det vanligaste sättet att översätta finskans inessiv, elativ samt illativ. I fråga om inessiv och illativ är *i* den vanligaste prepositionen och i fråga om elativ är *om* den vanligaste prepositionen. De påpekar ändå att alla de här fyra översättningssätten finns i deras material men preposition som översättningssätt är betydelsefullt vanligare. (Holappa & Pitkänen 2007) Deras forskningsresultat stöder också mitt antagande på det att preposition är den vanligaste översättningsmotsvarighet för finskans inessiv, elativ samt illativ.

Det finns också en liknande undersökning som har gjorts vid Jyväskylä universitet 2001. *Svenska motsvarigheter till finskans essiv och translativ* är skriven av Anu

Koskela. I sin avhandling pro gradu undersöker Koskela hur finskans essiv och translativ har översatts till svenska. Som material har Koskela Olli Jalonens roman *Hotelli elävälle* och dess svenska översättning *Hotel för levande*. Enligt Koskelas (2001) forskningsresultat är prepositionsfraser, adjektiv och substantiv de vanligaste översättningsmotsvarigheterna för finskans essiv och translativ.

Tuija Määttä har undersökt användning av lokalkasusformer i sin artikel *Paikallissijaisten saneiden funktiot ruotsinkielisten alkeistason suomenoppijoiden teksteissä*. I sin artikel har hon undersökt hur svenskspråkiga elever som studerar finska på grundnivån använder lokalkasusformer och hurdana fel de gör med dem. Hon har delat in lokalkasusformer i fyra betydelsegrupper vilka är plats, tid, rektions verb och andra betydelser. Enligt hennes resultat är inessiv den vanligaste, illativ den näst vanligaste och elativ den ovanligaste inre lokalkasusformen som förekommer i de texterna som hon har undersökt. Av alla lokalkasusformer anger inessiv oftast konkret plats och illativ och elativ är vanliga i verbets rektion. (Määttä 2013: 243, 248)

1.2 Material

Som material har jag tre *Tatu ja Patu*-barnböcker och deras översättningar till svenska. De böcker som jag har valt att studera är *Tatu ja Patu päiväkodissa* (2004) och dess översättning *Sixten & Blixten på dagis* (2008), *Tatu ja Patu työn touhussa* (2006) och dess översättning *Sixten & Blixten går till jobbet* (2009) och *Tatun ja Patun Suomi* (2007) och dess översättning *Det här är Finland* (2007).

Sixten och Blixten är huvudpersoner i barnbokserien skapad av Aino Havukainen och Sami Toivonen. Havukainen och Toivonen arbetar tillsammans som barnboksförfattare, illustratörer och grafiska formgivare. Utöver att ha skrivit *Sixten & Blixten*-barnböckerna har de också illustrerat dem själva. Havukainens och Toivonens barnbokserie *Sixten & Blixten* har fått flera priser. Boken *Tatun ja Patun Suomi (Det här är Finland)* som också hör till mitt undersökningsmaterial har vunnit Finlandia Junior-priset 2007. Därtill har de vunnit faktabokpriset *Tietopöllö* (barn och ungdom)

2010 med *Sixten & Blixten*-barnböcker. Barnbokserien *Sixten & Blixten* har också gjort internationellt genombrott. Rättigheterna av denna barnbokserie har hittills sålts till 22 länder till exempel till Japan, Ryssland och Danmark. (Otava 2014)

Janina Orlov är en välkänd och belönad finlandssvensk översättare och universitetslärare. Utöver barnbokserien *Tatu ja Patu* har hon översatt till exempel Sofi Oksanens böcker *Puhdistus (Utrensning)* och *Stalinin lehmät (Stalins kossor)*. (Suomen suurlähetystö 2014)

Tabell 1. Undersökningsmaterialet

Boken	Sidor
Tatu ja Patu päiväkodissa (2004)	35
Sixten och Blixten på dagis (2008)	35
Tatu ja Patu työn touhussa (2006)	31
Sixten & Blixten går till jobbet (2009)	31
Tatun ja Patun Suomi (2007)	47
Det här är Finland (2007)	47

Tabell 1 visar att antalet sidor i alla bokparen (original-översättning) är samma. Boken *Tatun ja Patun Suomi* och dess översättning *Det här är Finland* är de längsta av böckerna med 47 sidor. De kortaste är *Tatu ja Patu päiväkodissa* och dess översättning *Sixten och Blixten på dagis* med 31 sidor. I det tredje paret *Tatu ja Patu työn touhussa* och dess översättning *Sixten & Blixten går till jobbet* är längden 35 sidor.

Världen i barnlitteratur är helt annorlunda och det kan hända nästan vad som helst. Så är det också i Sixtens och Blixten värld. Sixten och Blixten är bröderna som kommer från Kufböle där händer konstiga saker. (Havukainen & Toivonen 2007: 1)

Tatu ja Patu päiväkodissa (Sixten och Blixten på dagis) är en bok av bröderna Sixten och Blixten som kommer från Kufböle. I denna bok går bröderna till dagis. Avsikten var inte att gå till dagis utan bröderna går dit av misstag. Planen var ursprungligen att gå

till badhuset Böljan men bröderna misstar sig namnet och går till daghemmet Blöjan. (Havukainen & Toivonen 2004)

I daghemmet händer det roliga missförstånd eftersom Sixten och Blixten tror hela tiden att de är i badhuset. Till exempel, de hade läst i broschyren av badhuset att där finns en mångsidig och riklig frukost. När de börjar söka upp frukostrummet i daghemmet hittar de ett rum men där finns ingenting som man kunde kalla för en mångsidig frukost. Trots allt går bröderna förvånade till grötkö även om de har badrockar på sig. Senare söker de simbassäng och de andra barnen i daghemmet förundrar sig men visar ändå en lavoar i toaletten till bröderna. Bröderna tittar på lavoaren i sin förvåning men bestämmer sig ändå för att bada där. När bröderna slutligen får veta att de har kommit till fel plats vill de stanna i daghemmet eftersom de har haft en rolig dag där trots att de inte kunde koppla av i simbassängen och äta en mångsidig frukost. (Havukainen & Toivonen 2004)

Sedan är bröderna ute på äventyr i yrkesvärlden i boken *Tatu ja Patu työn touhussa* (*Sixten och Blixten går till jobbet*). I denna bok prövar bröderna olika yrken. De till exempel tar reda på hurdant det är att vara lärare, sekreterare, verkstadsmechaniker eller brandman. I samband med varje försök händer det något konstigt. Till exempel när bröderna prövar hurdant det är att arbeta som sekreterare i ett kontor ordnar de varorna totalt fel. Tejprullarna finns på toaletten och kopieringspapperen finns i städskrubben. (Havukainen & Toivonen 2006)

Efter att ha testat av olika yrken konstaterar bröderna att det är besvärligt att arbeta och det skulle vara roligare att spela kort och äta glass. Slutligen funderar de varför man måste egentligen jobba och förstår att det är viktigt att jobba för att få mat och skydd. (Havukainen & Toivonen 2006)

I boken *Tatun ja Patun Suomi* (*Det här är Finland*) bekantar Sixten och Blixten sig med Finland och Finlands historia. De vill veta hurdant Finland är och hurdana finländare är. De bekantar sig med finsk naturen och hittar där till exempel älgar, fjällrävar, hjortron och gräsänder. Därtill bekantar sig bröderna med finländska traditioner såsom att bada bastu, fira midsommar på sommarstugan och äta rågbröd. I boken bekantar sig bröderna

också med välkända finländska personer såsom Paavo Nurmi, Julgubben och Biskop Henrik. (Havukainen & Toivonen 2007)

Nedan i tabell 2 presenteras förekomsten av inre lokalkasusformer i de tre böckerna.

Tabell 2. Inre lokalkasusformer i de finska originaltexterna

Boken	Inessiv	Elativ	Illativ	Totalt
Tatu ja Patu päiväkodissa (2004)	29	12	33	74 (16 %)
Tatu ja Patu työn touhussa (2006)	71	51	66	188 (41 %)
Tatun ja Patun Suomi (2007)	78	58	56	192 (42 %)
Totalt	178 (39 %)	121 (27 %)	155 (34 %)	454

Tabell 2 visar att totalantalet av finskans inre lokalkasusformer i mitt material är 454 varav antalet inessiv är 178, antalet elativ är 121 och antalet illativ är 155. Inessiv utgör 39,2 %, elativ utgör 26,7 % och illativ utgör 34,1 % av totalandelen. Jag har räknat med alla inre lokalkasusformerna som förekommer i böckerna och jag har också tagit med bildtexterna. Sådana verb som har också inre lokalkasusformer som böjningsform såsom MA-infinitiv (*lukemassa, lukemasta, lukemaan*) har jag lämnat bort i materialet. De inre lokalkasusformerna som förekommer flera gånger i materialet med samma betydelse och översättningsmotsvarighet kommer jag att räkna bara en gång. I analysdelen kommer jag att använda förkortningar av böckernas namn. Förkortningen för boken *Tatu ja Patu päiväkodissa* och dess översättning *Sixten och Blixten på dagis* är SB1, för boken *Tatu ja Patu työn touhussa* och dess översättning *Sixten och Blixten går till jobbet* är det SB2 och för boken *Tatun ja Patun Suomi* och dess översättning *Det här är Finland* är det SB3.

Tabell 2 visar att i boken *Tatu ja Patu päiväkodissa* finns sammanlagt 74 inre lokalkasusformer varav 29 är inessivformer, 12 elativformer och 33 illativformer. I boken *Tatu ja Patu työn touhussa* finns sammanlagt 188 inre lokalkasusformer varav 71 är inessivformer, 51 elativformer och 66 illativformer. Det finns sammanlagt 192 inre

lokalkasusformer varav 78 är inessivformer, 58 elativformer och 56 illativformer i boken *Tatun ja Patun Suomi*.

I de utvalda böckerna finns många bilder vilket påverkar längden av själva texten. Även om böckerna *Tatu ja Patu päiväkodissa* (2004) och *Tatu ja Patu työn touhussa* (2006) är nästan lika långa (se tabell 1) finns det betydande mer inre lokalkasusformer i boken *Tatu ja Patu työn touhussa* (sammanlagt 188) än i boken *Tatu ja Patu päiväkodissa* (sammanlagt 74). En orsak till detta är att det finns mycket bildtext i boken *Tatu ja Patu työn touhussa*. I denna bok finns till exempel flera serier som innehåller mycket text. I boken *Tatu ja Patu päiväkodissa* (2004) finns bildtext bara på några sidor vilket gör att det finns mindre text i boken. I analysdelen kommer jag att analysera inre lokalkasusformer i hela materialet, inte per bok.

1.3 Metod

Min undersökning är kvantitativ. Jag presenterar mina forskningsresultat med hjälp av figurer och diskuterar dem genom exempel. Jag gör en egen figur med absoluta tal och andelar av varje kategori (inessiv som anger plats eller rum, inessiv som anger rektionsförhållanden och så vidare).

I min undersökning jämför jag två språk, finska och svenska, med varandra vilket betyder att min undersökning är jämförande. Jag använder komparativ metod och med hjälp av denna metod kan jag undersöka likheter och skillnader mellan strukturerna i finskan och svenskan. (Hellspong 2001: 79) När jag jämför strukturerna genomför jag kontrastiv analys (se Tiisala 1997: 8). Genom kontrastiv analys kan man analysera hur olika betydelseförhållanden uttrycks i de språk som man undersöker kontrastivt. I översättarens arbete är användning av kontrastiv analys essentiell. (Se Kärnä 1997: 19)

Med hjälp av kontrastiv analys kan översättare lösa problem som kan finnas i översättningsprocessen om språken är grammatiskt olika. Då kan översättare ta den

struktur som finns i källtexten och genom målspråkets grammatik kontrollera hur man uttrycker samma slags betydelseförhållanden. (Tommola 1997: 36–38)

Först exciperar jag alla finskans inre lokalkasusformer det vill säga inessiv, elativ och illativ i böckerna *Tatu ja Patu päiväkodissa*, *Tatu ja Patu työn touhussa* och *Tatun ja Patun Suomi*. Därefter delar jag inessiv, elativ och illativ in i olika kategorier enligt ISK (2005). Kategorierna presenteras i tabell 3 nedan.

Tabell 3. Kategorisering av finskans inre lokalkasusformer enligt ISK 2005

Kategori	Inessiv	Elativ	Illativ
STRUKTUR • Rektionsförhållanden	Tatu ja Patu käyvät maatalousnäyttelyssä.	Tatu lukee kirjasta.	Patu kompastuu viiksiin.
BETYDELSE • Plats eller rum	Tatu ja Patu päiväkodissa.	Yksi mökkiläisistä ilmestyi metsän keskeltä komerosta.	Takaisin studioon.
• Tillstånd eller verksamhet	Tatu ja Patu ovat kuitenkin mielissään.	-	-
• Material	-	Sepät takoivat raudasta esineitä.	-
• Helhet eller del av helhet	-	Osa kampaajista perustaa oman kampaamon.	-
• Orsak eller tema	-	Tästä aiheesta kertoo lisää mielenkiintoinen kuvaelma.	-
• Utgångspunkt för resultativ handling	-	Ihmekoneesta tulee upean näköinen.	-
• Föremål	-	-	Yhdistelmäkone lattian pesuun ja vahaukseen.
• Övriga betydelser	<i>Kesäkuussa</i> ei ole juurikaan satanut vettä. (tid) <i>Perheissä</i> oli paljon lapsia. (habitativt uttryck) Ville Ylitalo ja Jessica Ketola ovat asuneet yhdessä kaksi kuukautta. (sätt)	He ovatkin kotoisin <i>Outolasta</i> . (ursprung) Huulet tötteröllä jo <i>vuodesta</i> 1956. (tid) ” <i>Minusta</i> suomi on maailman kaunein kieli!” (upplevare)	Kalevalan tarinat sijoittuvat Suomen esihistorian <i>Rauta-aikaan</i> . (tid) <i>Naimisiin</i> mennään, kun ensin on halittu. (handling)

Tabell 3 presenterar de kategorierna som jag har för finskans inre lokalkasusformer. Jag har en strukturell kategori som är *reaktionsförhållanden* och åtta betydelsekategorier som är *plats eller rum, tillstånd eller verksamhet, material, helhet eller del av helhet, orsak eller tema, utgångspunkt för resultativ handling* (egen översättning), *föremål* och *övriga betydelser*. Av dessa betydelsekategorier är *plats eller rum, tillstånd eller verksamhet* och *övriga betydelser* kategorier för inessiv. Betydelsekategorier för elativ är *plats eller rum, material, helhet eller del av helhet, orsak eller tema, utgångspunkt för resultativ handling* och *övriga betydelser*. *Plats eller rum, föremål* och *övriga betydelser* är betydelsekategorier för illativ. Strukturell kategori *reaktionsförhållanden* har jag för alla inre lokalkasusformer det vill säga inessiv, elativ och illativ. I analysdelen kommer jag att kombinera en strukturell kategori och betydelsekategorier i cirkeldiagram.

I tabell 3 förekommer det olika exempel av kategorier som är från mitt undersökningsmaterial. Finskans inessiv förekommer i rektion i exempel *Tatu ja Patu käyvät maatalousnäyttelyssä*. I exempel *Tatu ja Patu päiväkodissa* anger inessiv plats. Det är fråga om tillstånd i exempel *Tatu ja Patu ovat kuitenkin mielissään*. I kategorin *övriga betydelser* kommer jag att diskutera sådana inessivformer som inte hör till mina huvudkategorier för inessiv. I exempel *Kesäkuussa ei ole juurikaan satanut vettä* är det fråga om tid, i exempel *Perheissä oli paljon lapsia* är det fråga om habitativt uttryck och i exempel *Ville Ylitalo ja Jessica Ketola ovat asuneet yhdessä kaksi kuukautta* är det fråga om sätt. (Se avsnitt 3.1.1)

Jag använder dessa fyra kategorier (*reaktionsförhållanden, plats eller rum, tillstånd eller verksamhet* och *övriga betydelser*) för inessiv eftersom inessiv enligt ISK anger oftast plats och rum eller tid och varaktighet. Ytterligare anger inessiv till exempel upplevare, del av helhet, tillstånd, abstrakt förhållande, sätt, habitativt uttryck och reaktionsförhållanden. (ISK 2005: 1200)

I tabell 3 förekommer det exempel av kategorier i samband med elativ. Elativ förekommer i rektion i exempel *Tatu lukee kirjasta*. Elativ anger plats i exempel *Yksi mökkiläisistä ilmestyi metsän keskeltä komerosta*, material i exempel *Sepät takoivat raudasta esineitä*, del av helhet i exempel *Osa kampaajista perustaa oman kampaamon*,

tema i exempel *Tästä aiheesta kertoo lisää mielenkiintoinen kuvaelma* och utgångspunkt för resultativ handling i exempel *Ihmekoneesta tulee upean näköinen*. I kategorin *övriga betydelser* hör exempel som anger ursprung (*He ovatkin kotoisin Outolasta*), tid (*Huulet tötteröllä jo vuodesta 1956*) och upplevare (*”Minusta suomi on maailman kaunein kieli!”*). (Se avsnitt 3.1.2)

För elativ använder jag dessa sju kategorier: *rektionsförhållanden, plats eller rum, material, helhet eller del av helhet, orsak eller tema, utgångspunkt för resultativ handling* och *övriga betydelser* eftersom enligt ISK (2005: 1202–1203) anger elativ oftast plats eller rum, tid, material, ursprung, orsak, helhet eller del av helhet, utgångspunkt för resultativ handling och rektionsförhållanden. Alla kategorier med undantag av *rektionsförhållanden* är kategorier för betydelse och *rektionsförhållande* är en strukturell kategori. Kategorin *övriga betydelser* består av elativformer som är ovanliga i mitt material och som inte hör till mina huvudkategorier för elativ.

I tabell 3 förekommer det exempel av kategorier i samband med illativ. Illativ anger rektionsförhållanden i exempel *Patu kompastuu viiksiin*. Betydsekategorier för illativ är *plats eller rum, föremål* och *övriga betydelser*. *Takaisin studioon* är ett exempel av illativ som anger plats, *Yhdistelmäkone lattian pesuun ja vahaukseen* är ett exempel av illativ som anger föremål och *Kalevalan tarinat sijoittuvat Suomen esihistorian Rauta-aikaan* och *Naimisiin mennään, kun ensin on halittu* är exempel av illativ som anger *övriga betydelser* varav det första exemplet anger tid och det andra anger handling.

Illativ anger oftast plats och rum, föremål och tid. Det kan också ange objekt eller orsak. Illativ förekommer också ofta i rektion. (ISK 2005: 1205) För illativ jag har format dessa fyra kategorier *rektionsförhållanden, plats eller rum, föremål* och *övriga betydelser* enligt ISK (2005: 1205). Av dessa kategorier är *rektionsförhållanden* en strukturell kategori och andra kategorier anger betydelse. Kategorin *övriga betydelser* innehåller illativformer som anger sådana betydelser som förekommer sällan i mitt undersökningsmaterial.

Efter kategoriseringen av finskans inessiv, elativ och illativ jämför jag dem med de svenska översättningsmotsvarigheterna som finns i översättningarna *Sixten & Blixten på dagis*, *Sixten & Blixten går till jobbet* och *Det här är Finland*. Enligt Ingo (2007: 162) betyder översättningsmotsvarighet uttryck eller ord som används i målspråket för att uttrycka källspråkets uttryck eller ord.

Jag delar de svenska översättningsmotsvarigheterna i tre grupper enligt översättningssätt: preposition, utelämning och motsvarande uttryck. Jag har preposition som översättningsmotsvarighet eftersom finskans inre lokalkasusformer enligt Ingo (2001: 31) oftast översatts med hjälp av prepositioner till svenska. Utelämning och motsvarande uttryck har jag som översättningsmotsvarigheter på samma sätt som Holappa och Pitkänen 2007 i sin avhandling pro gradu. Jag använder utelämning som översättningsmotsvarighet då om översättaren inte har översatt det som uttrycks genom inre lokalkasusform i originalet. Om översättaren har översatt uttrycket på något annat sätt än med preposition och betydelsen inte har förändrats betydande är det fråga om motsvarande uttryck.

2 ÖVERSÄTTNING OCH BARNLITTERATUR

I detta kapitel diskuterar jag översättning, översättningsmotsvarigheter och översättning för barn. I avsnitt 2.1 diskuterar jag översättning som verksamhet och översättningsmotsvarigheter. Jag diskuterar översättning utgående från Ingos (2007) bok *Konsten att översätta* och olika översättningsmotsvarigheter enligt Ingos *Från källspråk till målspråk* (1991). I avsnitt 2.2 skriver jag om översättning för barn och fokuserar på barnlitteratur som genre.

2.1 Översättning och översättningsmotsvarigheter

Ingo (2007: 15) definierar översättning på följande sätt: "Översättning är att på målspråket uttrycka det som uttryckts på källspråket på ett pragmatisk, stilistiskt, semantiskt och strukturellt välfungerande och även med hänsyn till situationella faktorer så långt som möjligt likvärdigt sätt". Jag använder Ingos definition av översättning i min undersökning.

Enligt Ingo (2007: 15) finns det situationella faktorer som påverkar översättningsprocessen och jag nämner de viktigaste som gäller i min undersökning. Den första faktorn är språkparet det vill säga de språk som man översätter mellan. Språkparet är det viktigaste arbetsredskapet som översättaren har eftersom det är fråga om de språk, källspråk och målspråk, som översättaren använder i översättningsprocessen. När man översätter mellan sådana språk som är släktspråk med varandra, till exempel svenska och danska, är det lättare att undvika strukturella och stilistiska fel. (Ingo 2007: 175) Finskan och svenskan hör till olika språkfamiljer och därför är det ibland svårt att översätta grammatiska förhållanden mellan dem (Karlsson 2005: 14–16).

Den andra faktorn som påverkar översättningen är textsorten (Ingo 2007: 15–16). Till exempel när man översätter barnlitteratur måste man ta hänsyn till textsorten och de speciella drag som hör till denna genre (Ingo 2007: 65). Den tredje viktiga faktorn är

den översatta textens mottagare. Detta kan betyda mottagarens ålder, moralbegrepp och levnadsstandard. (Ingo 2007: 16) Eftersom mitt undersökningsmaterial är riktat till barn kommer jag också att fokusera på översättning för barn och diskutera barn som målgrupp (se närmare avsnitt 2.2).

Ingo (2007: 20) skriver också om fyra grundaspekter i översättning som är struktur, varietet, semantik och pragmatik. Struktur och varietet sammanhänger med språklig form. Semantik och pragmatik representerar språkets innehåll. Första aspekten är den grammatiska strukturen. Det är viktigt att vara medveten om båda språkens struktur men översättningen utformas enligt målspråkets villkor. Den andra aspekten är den språkliga varietet som innebär medel att använda språket beroende på situationen. Översättaren måste ta hänsyn till den situationen. I min undersökning sammanhänger språklig varietet med målgruppen som är barn. Språket måste vara sådant att barn kan förstå det och att det är lämpligt för barn. Den tredje aspekten är semantik. Semantik sammanhänger med språkens betydelse i omvärlden. Med hjälp av semantik är det möjligt att undersöka textens eller enstaka ords betydelser. Den sista grundaspekten är pragmatik som undersöker hur språket fungerar i en konkret situation. (Ingo 2007: 22, 65)

Ingo (1991: 84–85) tar upp olika översättningsmotsvarigheter i sin bok *Från källspråk till målspråk*. Enligt Ingo (1991: 81) det är ett översättandets huvudsyfte att upptäcka lämpad översättningsmotsvarigheter till texten som man översätter. Termen översättningsmotsvarighet betyder ett uttryck eller ett ord som förekommer i texten på målspråket som motsvarighet för källspråkets uttryck eller ord. Ingo ändå påpekar att termen översättningsmotsvarighet inte syftar alltid till en god motsvarighet utan det kan vara en bra motsvarighet ur en synpunkt men undermålig ur en annan. Översättningsmotsvarigheter som är lämpliga för min undersökning presenteras i tabell 4 nedan. Alla exempel som förekommer i tabellen har tagits från mitt undersökningsmaterial.

Tabell 4. Kategorisering av översättningsmotsvarigheter enligt Ingo 1991

Kategori	Exempel på finska	Översättningsmotsvarighet på svenska
1. formförändrad motsvarighet • preposition	Sepät takoivat <i>raudasta</i> esineitä.	Smederna tillverkade föremål <i>av järn</i> .
2. bruksmotsvarighet • motsvarande uttryck	Tatu ja Patu ovat kuitenkin <i>mielissään</i> .	Men Sixten och Blixten är <i>nöjda</i> ändå.
3. utelämning • semantisk utelämning • implicit motsvarighet	Lapset unohtavat kylpylän samantien ja kantavat ihmekoneen <i>innoissaan</i> saliin. Isoäiti Hodan <i>auttaa lasten</i> – Rayson, Sugen ja Simanin - <i>hoidossa</i> .	Barnen glömmar badhuset i samma stund och bär in mirakelmaskinen i stora salen. Mormor Hodan hjälper ofta till med barnen – Rayso, Suge och Siman.

Tabell 4 presenterar tre kategorier för översättningsmotsvarigheter. De kategorierna är formförändrad motsvarighet, bruksmotsvarighet och utelämning. Till formförändrad motsvarighet hör preposition, till bruksmotsvarighet motsvarande uttryck och till utelämning semantisk utelämning och implicit motsvarighet. (Ingo 1991: 84–85)

Den första kategorin är formförändrad motsvarighet. Till denna kategori hör sådana översättningsmotsvarigheter som sammanhänger med formen till exempel ordklassrelationer eller morfologiska relationer. (Ingo 1991: 87–88) Till exempel i finska meningen *Sepät takoivat raudasta esineitä* som har översatts till svenska *Smederna tillverkade föremål av järn* är det fråga om formförändrad motsvarighet där finskans substantiv *raudasta* som står i inessiv har översatts till svenska med prepositionsuttrycket *av järn*.

Den andra kategorin är bruksmotsvarighet. Det är fråga om en bruksmotsvarighet när man använder sedvanlig motsvarighet i målspråket till ett uttryck eller ord i källspråket. Det är också fråga om bruksmotsvarighet när uttryck eller ord är fungerande översättningsmotsvarighet i en bestämd situation utan avseende på semantiska skillnader. (Ingo 1991: 90) Till exempel i finska meningen *Tatu ja Patu ovat kuitenkin mielissään* som har översatts till svenska *Men Sixten och Blixten är nöjda ändå* är det fråga om bruksmotsvarighet eftersom finskans adverbial *mielissään* har översatts till svenska med adverbial *nöjda* som ger samma betydelse och då är det fråga om ett motsvarande uttryck.

Den tredje kategorin är utelämnning som kan används på två sätt. Det kan vara fråga om en semantisk utelämnning eller implicit motsvarighet. Det är fråga om en semantisk utelämnning när översättaren lämnar bort sådana uttryck eller ord som kontexten inte förmedlar utan dessa ord. Till exempel om den finska meningen *Lapset unohtavat kylpylän saman tien ja kantavat ihmekoneen innoissaan saliin* har översatts till svenska med *Barnen glömmer badhuset i samma stund och bär in mirakelmaskinen i stora salen* är det fråga om en semantisk utelämnning eftersom finskans ord *innoissaan* (*ivrig*) har lämnats bort från den svenska översättningen och det framgår inte av kontexten att barnen är ivriga när de bär in mirakelmaskinen i stora salen. (Ingo 1991: 101–102, 294)

Det är fråga om implicit motsvarighet om ord som har lämnats bort från översättningen inte ändrar betydelsen och betydelsen av ord som har lämnats bort är möjligt att förstå på basis av kontexten. Till exempel om den finska meningen *Isoäiti Hodan auttaa lasten – Rayson, Sugen ja Simanin – hoidossa* har översatts till svenska *Mormor Hodan hjälper ofta till med barnen – Rayso, Suge och Siman* är det möjligt att förstå från kontexten att det är fråga om det att mormor Hodan hjälper att ta hand om barn även om det inte förekommer ordet *vård* (*hoito*) i den svenska meningen. (Ingo 1991: 101–102, 294)

Ingo tar också upp översättning av idiom. I alla språk finns det idiom som uttrycker något sådant som ibland är omöjligt att förstå även om man förstår alla ord i det. Idiom formar en egen betydelsehelhet och därför är det viktigt att förstå betydelsen av orden i

ett visst idiom för att förstå det betydelse i helhet. Det är oftast svårt att översätta idiom. Det bästa sättet att översätta idiom är att använda motsvarande idiom som finns i målspråket och motsvarar källspråkets idiom. Sådana översättningar motsvarar inte varandra strukturellt men de förmedlar samma information. Ibland kan situationen vara sådan att det inte finns motsvarande idiom i målspråket. Då måste översättaren förklara idiomet i källspråket med egna ord. (Ingo 1991: 245–246)

2.2 Barn som målgrupp

Barnlitteraturen har sina egna speciella drag. Typiska drag för barnlitteratur är att böcker är illustrerade och man läser dem högt. (Oittinen 1993: 4) Enligt Nikolajeva (2004: 235) är stilen i barnlitteraturen annorlunda än i vuxenlitteraturen. I barnlitteraturen använder man enklare språk. Detta betyder att barnboksförfattare oftast väljer att undvika sådana ord som kan vara svåra för barn.

Det är svårt att definiera när det är fråga om barnlitteratur. Barnlitteraturen kan vara sådan litteratur som är riktad för barn eller det kan vara sådan litteratur som barn läser. Alla de böcker som man kan hitta från bibliotekets barnsektion kan vara barnlitteratur. Sammanfattningsvis kan man konstatera att barnlitteratur har betecknats ofta enligt läsaren. (Oittinen 2004: 93–95)

Barn kommer oftast först i kontakt med sådana böcker som består av bilder. Så småningom kommer barn i kontakt med sådana böcker som består av både bilder och text. (Nikula 2004: 9) Kvist skriver i sin artikel *Uttryck för två språks samexistens i en bilderbok* att bilderna i många bilderböcker är sådana som väcker läsarens uppmärksamhet. Bilderna animerar text och det finns ett samband mellan text och bilder. Den första aspekten som gör bilderböckerna speciella är att det i bilderböcker är fråga om både visuell och verbal kommunikationsnivå och det gör bilderböckerna unika. Den andra aspekten som gör bilderböckerna unika är att de som skriver och illustrerar bilderböcker gör det både för barn och vuxna. (Kvist 2012: 112)

Enligt Oittinen (2004: 93) är översättning av bilderböcker för barn en mångrostad dialog. I denna process är det fråga om översättarens, skribentens och illustratörens röst. När översättaren översätter bilderbok för barn tar hon hand om hur text, ord, bilder och effekter översätts. Hon fastar också uppmärksamhet vid situation, läsaren och egen bakgrund. Oittinen (2004: 94) understryker att det är viktigt att tänka på målgrupp i översättningsprocessen inte på genren. Det är fråga om översättningen av ordkonst när man översätter barnlitteratur. Det är översättning av verbal och visuell helhet som är riktad för barn.

I samband med sådana böcker som man läser högt är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid ordlängd och meningsbyggnad. Översättaren kan till exempel undvika långa meningsbyggnader. Också rytmen är viktig när det är fråga om litteratur för barn. Innan översättaren kan börja översätta är det viktigt att läsa källtexten högt för att märka hurdan rytm och intonationen är. Bilder har också en viktig betydelse i texten. De påverkar läsning eftersom om det finns en konflikt mellan text och bild börjar läsaren fundera på det. Översättaren ska inte komplicera läsandet och därför är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid relation mellan text och bild. (Oittinen 2004: 96–98)

Det är speciellt viktigt i översättningen av barnlitteraturen att översättaren tänker på läsarens, barns, avgränsade livserfarenhet och kunskapsmätt. Översättaren borde också ta i beaktande den vuxna personens roll. Om det finns någonting i översättningen som barnet inte kan förstå är det möjligt att hen som läser böcker högt förklarar det till barnet. (Oittinen 2004: 118) Även om bilderböckerna ofta är enkla till strukturen är det svårt att översätta dem. Det som gör översättningen svårt är att översättaren måste ha en förmåga att översätta den kombination som text och bild bildar tillsammans. (Rhedin 2004: 81–82)

3 KASUSANVÄNDNING I FINSKAN OCH PREPOSITIONSANVÄNDNING I SVENSKAN

Finska språket tillhör den finsk-ugriska språkfamiljen (Karlsson 2005: 13). Finskan har syntetisk struktur vilket betyder att olika betydelseförhållanden uttrycks med olika affix som förbinds med ordet. I finskan finns det tre slags affix. Den första affixgruppen är prefix som placeras i början av ord till exempel *epäluulo*, den andra affixgruppen är infix som förekommer inne i ord till exempel *kullekin* och den tredje gruppen är suffix som finns i slutet av ord till exempel *pöydässä*. Den vanligaste typen av affix i finskan är suffix. (Ingo 2000: 31)

Svenskan är ett språk som hör till de germanska språken. De germanska språken har en analytisk struktur där olika betydelseförhållanden uttrycks med prepositioner och artiklar. I jämförelse med finskan är antalet kasusformer i svenskan litet. I svenskan finns det två kasusformer, nominativ och genitiv medan det i finskan finns sammanlagt 15 kasusformer. (Ingo 2000: 31–37; Karlsson 2005: 16)

Finskans kasussystem presenteras i avsnitt 3.1. I underavsnitten 3.1.1, 3.1.2 och 3.1.3 presenteras finskans inre lokalkasusformer, inessiv elativ och illativ. Exempel som förekommer i dessa underavsnitt är mina egna, ur mitt undersökningsmaterial och ur litteraturen. Prepositionsanvändning i svenskan presenteras i avsnitt 3.2. I underavsnittet 3.2.1 presenteras betydelsegrupper hos svenska prepositioner och i 3.2.2 presenteras prepositioner som oftast uttrycker finskans inre lokalkasusformer.

3.1 Finskans kasussystem

I finskan finns det sammanlagt 15 kasusformer: nominativ, genitiv, ackusativ, essiv, translativ, partitiv, adessiv, allativ, ablativ, inessiv, elativ, illativ, abessiv, instruktiv och komitativ. Finskans kasusformer och deras kasusändelser samt användning i finskan har presenterats i tabell 5 nedan. Tabellen följer ISK (2005: 108).

Tabell 5. Finskans kasussystem enligt ISK 2005

Kasusform	ändelse	Exempel
Nominativ	–	kukka
Genitiv	<i>-n, -den, -tten</i>	kukki- <i>en</i>
Ackusativ	<i>-n, -t</i>	kuka- <i>t</i>
Essiv	<i>-na, -nä</i>	kukki- <i>na</i>
Translativ	<i>-ksi</i>	kuki- <i>ksi</i>
Partitiv	<i>-a, -ä, -ta, -tä, -tta, -ttä</i>	kukki- <i>a</i>
Inessiv	<i>-ssa, -ssä</i>	kuki-<i>ssa</i>
Elativ	<i>-sta, stä</i>	kuki-<i>sta</i>
Illativ	<i>-Vn, -hVn, -seen, -siin</i>	kukki-<i>in</i>
Adessiv	<i>-lla, -llä</i>	kuki-<i>lla</i>
Ablativ	<i>-lta, -ltä</i>	kuki-<i>lta</i>
Allativ	<i>-lle</i>	kuki-<i>lle</i>
Abessiv	<i>-tta, -ttä</i>	kuki- <i>tta</i>
Instruktiv	<i>-n</i>	kuk- <i>i-n</i>
Komitativ	<i>-ine-</i>	kukk- <i>i-ne</i>

Tabell 5 presenterar alla finskans 15 kasusformer. Sex av finskans 15 kasusformer bildar tillsammans en grupp eftersom de uttrycker plats och riktning genom sina grundbetydelser. Denna grupp är lokalkasusformer med inessiv, elativ, illativ, adessiv, ablativ och allativ (markerad med fetstil i tabell 5).

Lokalkasusformerna indelas vidare in i två grupper. Inessiv, elativ och illativ uttrycker att något är innanför något och de bildar tillsammans finskans inre lokalkasusformer. Adessiv, ablativ och allativ uppger att något är utanför något och de bildar tillsammans finskans yttre lokalkasusformer. (Karlsson 2005: 116) Finskans inre lokalkasusformer samt finskans yttre lokalkasusformer och riktningar som de anger har presenterats i tabell 6 nedan som följer Karlsson (2005: 117).

Tabell 6. Gruppering av finskans lokalkasusformer enligt Karlsson 2005

Riktning	Inre lokalkasus (innanför)	Yttre lokalkasus (utanför)
På stället	Inessiv (-ssa, -ssä)	Adessiv (-lla, -llä)
Rör sig från	Elativ (-sta, stä)	Ablativ (-lta, -ltä)
Rör sig mot	Illativ (-Vn, -hVn, -seen, -siin)	Allativ (-lle)

Tabell 6 visar att riktningen i inessiv som är inre lokalkasusform och i adessiv som är yttre lokal kasusform är på stället. I samband med elativ som är inre lokalkasusform och ablativ som är yttre lokalkasusform sker rörelsen från något. Illativ som är en inre lokalkasusform och allativ som är en yttre lokalkasusform anger att rörelsen riktas mot något. (Karlsson 2005: 117)

3.1.1 Kasusformen inessiv

Inessiv är en inre lokalkasusform som uttrycker att något är inuti någonting. Inessiv svarar på frågan *var*. Kasusändelsen i inessiv är antingen *-ssa* (t.ex. *Suome-ssa*) eller *-ssä* (t.ex. *kylpylä-ssä*). Kasusändelsen kombineras till böjningsstammen i singularis och till böjningsstammen efter *-i* i pluralis (*kylpylä-ssä*, *kylpylö-i-ssä*). (Karlsson 2005: 117–118)

Av alla inre lokalkasusformerna är inessiv befintlighetskasus som i synnerhet anger plats eller rum, till exempel *talossa* eller *huoneessa*. Inessiv kan också ange flera andra betydelser. Sådana betydelser är tid som till exempel *kesäkuussa* eller *minuutissa*, olika slags tillstånd som till exempel *unessa* eller *innoissaan*, abstrakta förhållanden som till exempel *monessa mielessä*. Inessiv förekommer också i samband med rektion i meningarna som till exempel *käydä kylässä* där verbet *käydä* bestämmer att substantiv som följer det bör stå i inessiv. Inessiv anger oftast att någonting är inne i ett utrymme som är avgränsat. Sådant uttryck är till exempel *laatikossa*. (Ingo 2000: 58; ISK 2005: 1190, 1200)

Inessiv är inte en vanlig lokalkasusform i verbrektion men det finns vissa verb som kräver att substantiv som förekommer efter dem står i inessiv (ISK 2005: 1200). Sådana verb är t.ex. *epäonnistua*, *käydä*, *viihtyä* och *nukkua* (Kielijelppi 2014). I följande exempel är det fråga om inessiv som förekommer i verbrektion: *Minä viihdyn koulu-ssa* och *Minä epäonnistuin kokee-ssa* där verben *viihdyn* och *epäonnistu*in kräver att substantiven *koulussa* och *kokeessa* som förekommer efter dem står i inessiv.

Det finns vissa substantiv och adjektiv som kräver att substantiv efter dessa står i inessiv. Sådana adjektiv är till exempel *hyvä* och *huolellinen*. Till exempel i meningarna *Hän on hyvä koulu-ssa* och *Tatu on huolellinen matematiika-ssa* kräver adjektiven *hyvä* och *huolellinen* att *koulussa* och *matematiikassa* efter dem står i inessiv. Sådana substantiv som kräver att det substantivet som följer dem står i inessiv är till exempel *ongelma* och *onni*. (Jönsson-Korhola & White 2009: 32–33, 93–94) Exempel på detta är meningarna *Hänellä on ongelmia koulu-ssa* och *Hänellä oli onnea rakkaude-ssa*. Betydelsen bakom de här meningarna är ”*ongelmia jossakin*” och ”*onnea jossakin*”.

3.1.2 Kasusformen elativ

Elativ är den ovanligaste av alla inre lokalkasusformer. Den svarar på frågan *varifrån* och dess kasusändelse är antingen *-sta* (t.ex. *talo-sta*) eller *-stä* (t.ex. *kylä-stä*). Såsom med inessiv kombineras elativ ändelsen direkt till ordets böjningsstam. Av de inre lokalkasusformerna uttrycker elativ vanligen rörelse ut ur något. Den anger särskilt plats, rörelse från någonstans, tid och rektion men den har också flera andra betydelser. Elativ kan ange upplevare, helhet eller del av helhet, ursprung, utgångspunkt för resultatativ handling och material. (Ingo 2000: 58–59; ISK 2005: 1201–1203)

Elativ förekommer som verbets rektion med sådana verb som anger övergång, rörelse eller avslut (ISK 2005: 1202). Sådana verb är t.ex. *lakata*, *pitää*, *keskustella* och *lukea* (ISK 2005: 1193; Kielijelppi 2014). De här verben är sådana som kräver att substantiv efter dem står i elativ till exempel *Luin sen lehdestä* innehåller betydelsen ”*lukea jostakin*” där verb *lukea* kräver att substantivet *lehti* står i elativ.

Elativ är också en vanlig lokalkasus som förekommer i substantivrektion och adjektivrektion. Substantiv står i elativ efter sådana adjektiv såsom *iloinen*, *kateellinen* och *surullinen*. Exempel på denna slags mening är *Hän oli surullinen avioero-sta* där ordet *avioero* står i elativ eftersom betydelsen är att hon var ledsen på grund av något och adjektiv *surullinen* bestämmer att substantivet *avioero* står i elativ. (Jönsson-Korhola & White 2009: 39, 50, 127) Exempel på substantiv som kräver att substantiv som följer dem står i elativ är till exempel *kertomus*, *kyse* och *merkki* (Jönsson-Korhola & White 2009: 52, 66, 83). I exemplen *Kyse on kadonneesta markan koliko-sta* och *Ei ainakaan vielä merkkejä yöttömästä yö-stä* kräver substantiven *kyse* och *merkki* att substantiven *kolikko* och *yö* efter dem står i elativ.

Exempel på elativ som anger plats är till exempel *metsästä* och *talosta*. *Heinäkuusta* och *aamusta* är exempel på elativ som anger tid. *Minusta vain tuntui siltä* är ett exempel på elativ som anger upplevare eftersom det i denna mening är fråga om hur man känner. Exempel på elativ som anger helhet eller del av helhet är till exempel *Osa opettajista opettaa vain yhtä ainetta* och *Suurin osa kansasta on työkäisiä*. När elativ anger helhet eller del av helhet är ordet *osa* (del) vanlig men samma betydelse kan också uppstå utan ordet *osa* (del). Till exempel i *Lääkärit ottavat Miran jalasta röntgenkuvan* är det fråga om en del av helheten eftersom *jalka* (ben) är del av Mira som är en person.

Ett exempel på elativ som anger ursprung är *Minä olen kotoisin Suomesta*. Där ordet *Suomesta* anger varifrån man kommer. *Pöytä on tehty puusta* och *Sepät takovat raudasta esineitä* är exempel på elativ som anger material. I det första exemplet är det ordet *puusta* som anger tillverkningsmaterial för bord. I det andra exemplet är det ordet *raudasta* ett tillverkningsmaterial för föremål.

3.1.3 Kasusformen illativ

Inre lokalkasusformen illativ är en riktningskasus eftersom den vanligen anger riktning mot något (Ingo 2000: 59). Det finns tre olika kasusändelser i illativ som kopplas direkt till böjningsstammen i singularis och till böjningsstammen som är följd av *-i* i pluralis.

De två första är $-Vn$ (t.ex. *asunto-on*) och $-hVn$ (t.ex. *maa-han*). I ändelsen är V alltid samma som föregående vokal till exempel *talo-on* där stammen slutar med vokalen o och ändelsen av illativ börjar med vokalen o . Den tredje ändelsen är $-seen$ (t.ex. *huonee-seen*) och i pluralis förekommer också ändelsen $-siin$ (t.ex. *huonei-siin*).

Illativ anger särskilt plats, rörelse in i något, föremål, tid och rektionsförhållanden. Exempelen på illativ som anger plats är till exempel *Takaisin studio-on* där ordet *studioon* syftar till plats och det är fråga om en riktning mot studio. I tidsbestämningar förekommer illativ med följande slags fall: *Emme ole nähneet tunti-in* och *Hän saapuu tiistai-hin mennessä* där ordet *tuntiin* och *tiistaihin* anger tid. Illativ anger föremål i följande mening: *Vaihtakaa sisätossut jalka-an* där illativform *jalkaan* är ett föremål för handling.

Illativ är den vanligaste inre lokalkasusformen som anger rektionsförhållanden. Illativ förekommer som objekt vartill känsla eller ställningstagande inriktas. Till exempel *Ihastua, joutua, kuulua, mennä, osallistua* och *suhtautua* är sådana verb som kräver att substantiv som följer dem står i illativ. (Kielijelppi 2014) Illativ förekommer som verbets rektion också till exempel med följande slags verb: *kompastua, kuulua* och *sairastua*. (Jönsson-Korhola & White 2009: 60, 64, 119) *Tatu kompastuu viiksi-in* och *Tatu ja Patu ovat sairastuneet flunssa-an* är exempel där substantiv *viiksiin* och *flunssaan* står i illativ eftersom de förekommer efter sådana verb (*kompastua* och *sairastua*) som kräver att de bör stå i illativ.

Det finns också vissa adjektiv och substantiv som kräver att substantiv som förekommer efter dem bör stå i illativ. Sådana adjektiv är till exempel *syllinen* och *tyytyväinen*. I följande exempel presenteras hur dessa adjektiv fungerar i meningarna: *Hän oli syllinen murha-an* och *Minä olen tyytyväinen ratkaisu-un*. Sådana substantiv som kräver illativformen efter dem är till exempel *korjaus (korjaus edelli-seen)* och *kutsu (Hän sai kutsun juhli-in)*. (Jönsson-Korhola & White 2009: 60, 64, 129, 140)

3.2 Prepositionsuttryck i svenskan

I svenskan används oftast prepositioner för att uttrycka finskans kasusformer (Ingo 2000: 31). Prepositioner med sina huvudord formar tillsammans prepositionsuttryck. Prepositionerna uttrycker relationer mellan två referenter och de är oböjliga. Prepositionerna kan vara enstaviga till exempel *i*, tvåstaviga till exempel *före* och flerstaviga lånord såsom *förbi*. (Hultman 2010: 179) I svenskan finns det tre slags prepositioner. De kan vara endelade t.ex. *på*, flerdelade till exempel *i stället för* eller formas av andra ordklasser till exempel *enligt*. (Teleman, Hellberg & Andersson 1999: 684; Nikander & Jantunen 2008: 150)

Prepositioner har tre olika positioner i satsen. De kan vara framförställda, efterställda eller kluvna. När det är fråga om en framförställd preposition står den före det nominala ledet i satsen. Till exempel i satsen ”*Hon läste mellan raderna*” är det fråga om en framförställd preposition *mellan* som står före det nominala ledet *raderna*. Prepositionerna står oftast framför sitt huvudord och därför är de framförställda prepositionerna vanligast. Det är fråga om en efterställd preposition om den förekommer efter det nominala ledet i satsen som till exempel i ”*Vänner emellan*”. I samband med kluvna prepositioner förekommer det nominala ledet mellan två prepositionella led. Ett exempel på kluvna prepositioner är ”*Hon hade lyssnat åt skogen till*” där det nominala ledet av satsen är *skogen* som förekommer mellan två prepositioner *åt* och *till*. (Thorell 1973: 176; Hultman 2010: 178)

3.2.1 Betydelsegrupper hos svenska prepositioner

Enligt Teleman m.fl. (1999: 684–685) anger svenskans prepositioner till största delen sju slags betydelser: rumsrelationer, tidsrelationer, instrumentala relationer, kausala och besläktade relationer, *ha*-relationer, *vara*-relationer och relationer mellan aktanter med samma roll.

Rumsrelationer som uttrycker särskilt rum är den vanligaste betydelsen hos många prepositioner. Till exempel i satsen *Vi bor i Finland* är det fråga om rumsrelation eftersom prepositionen *i* anger rummet *Finland*. Enligt Teleman m.fl. (1999: 686) kan rumsbetydelser delas upp vidare till tre olika huvudgrupper. Grupperna är befintlighet, riktning och väg.

Det är fråga om X-referentens position i relation till Y-referenten med sådana prepositioner som uttrycker befintlighet. Till exempel i satsen ”*Böcker ligger på golvet*” där ordet *böcker* är referenten X och *ligger på golvet* är referenten Y. Olika prepositioner kan uttrycka befintlighet på olika sätt. Teleman m.fl. (1999: 687) delar sätten in i tre kategorier som är inre eller yttre befintlighet, belastning och orientering. När det är fråga om rumsrelationer som anger inre befintlighet är prepositionerna *i*, *inom*, *inne i* och *inuti* vanliga. Prepositionen *i* anger oftast en volym t.ex. ”*Jag har blommor i källaren*” där prepositionen *i* syftar till rummet *källare* där blommorna är. (Montan & Rosenqvist 1982: 11; Teleman m.fl. 1999: 687–690)

När det är fråga om yttre befintlighet är prepositionerna *på* och *över* vanliga. Prepositionen *på* anger oftast att något är en yta på något. Till exempel i ”*Jag bor på Vörågatan*” syftar prepositionen *på* till platsen *Vörågatan* som en yta i meningen. När det är fråga om en plats där det händer någon slags aktivitet är *på* en vanlig preposition. Sådana platser är t.ex. kommersiella och officiella lokaler, kollektivtrafik, arbetsplats, studieplats och nöjesplats såsom teater och restaurang. (Montan & Rosenqvist 1982: 12–13)

I samband med orientering finns vissa prepositioner som kan ange befintlighet men inte orientering. Sådana prepositioner är *på*, *vid*, *inpå*, *nära*, *hos*, *invid* och *intill*. Sådana prepositioner som kan ange orientering är t.ex. *över*, *nedanför* och *ovanför*. (Montan & Rosenqvist 1982: 10; Teleman m.fl. 1999: 690–695)

Riktning är den andra huvudgruppen inom rumsrelationer. När prepositionerna uttrycker riktning är det oftast fråga om det att X-referenten kommer närmare Y-referenten. Ett annat alternativ är att X-referenten fjärrar sig från Y-referenten. Enligt

Teleman m.fl. (1999: 699) används prepositionen *till* oftast med rörelsens mål. Till exempel i satsen ”*Jag reser till Finland*” anger prepositionen *till* riktningen för rörelsens mål *Finland*. Vid riktmärket för rörelsen är bland annat prepositionerna *mot*, *framåt* och *åt* vanliga. Om det är fråga om rörelsens utgångspunkt är bland annat prepositionerna *av*, *från* och *ur* vanliga. (Teleman m.fl. 1999: 699–704)

Den tredje huvudgruppen hos rumsrelationerna är väg. I samband med väg är prepositionerna *längs*, *förbi*, *runt*, *över*, *under*, *genom*, *före* och *efter* vanliga. Preposition *över* anger att man går över något t.ex. ”*Hon gick över gatan*”. Prepositionen *förbi* har använts i sådana fall där det är fråga om resans punkt t.ex. ”*Jag gick förbi Emmas hus igår*” där prepositionen *förbi* syftar till plats *Emmas hus* som har varit en punkt under min resa som jag gick förbi. (Montan & Rosenqvist 1982: 18–19; Teleman m.fl. 1999: 704–709)

I tidsrelationerna uttrycker prepositioner tid. Till exempel *Från sommar till vintern* är exempel på prepositioner som anger tidsrelationer. Sådana prepositioner som oftast anger tid är till exempel *sedan* och *innan*. (Thorell 1973: 172; Teleman m.fl. 1999: 684)

I valet av prepositionen i tidsrelationerna är det viktigt att ta hänsyn till tidsbestämningens art. Om det är fråga om tidfasthet som anger en tidpunkt för en aktion är flera tidsprepositioner såsom *i*, *vid* och *efter* möjliga. När det är fråga om aktions duration är prepositionerna *på*, *sedan*, *i*, *från* och *till* de vanligaste i dessa sammanhang. När man anger tidpunkt som är återkommande är prepositionen *om* oftast använd. Ett exempel på denna slags mening är ”*Han besöker där alltid om våren*” där ordet *alltid* anger iteration och prepositionen *om* har använts med tidsbestämningen *våren*. Prepositionen *för* är oftast använd i meningar som anger aktions ordningsnummer såsom ”*Hon gjorde det för första gången*” där prepositionen *för* syftar på tidsbestämning *första gången* och ordet *första* syftar på det att det är fråga om ordningsnummer i denna mening. (Teleman m.fl. 1999: 709–710)

I tidsrelationer som syftar på tid som händer före nutid, efter nutid eller i nutid är prepositionen *i* en vanlig preposition. Sådana meningar är till exempel *i går*, *i onsdags*, *i*

morse, i januari, i morgon och *i våras*. Undantag är veckodagar som syftar på tid efter nutid. Till exempel i meningen ”*Vi ses på fredag*” syftar preposition *på* till tidsbestämningen *fredag* som syftar till framtiden. (Montan & Rosenqvist 1982: 29–32)

I meningar där det är fråga om tidsbestämningen *hur ofta* är prepositionen oftast antingen *om* eller *i*. Prepositionen *om* används med tidsbestämningar *dag* och *år* t.ex. ”*Lisa åker dit tre gånger om dagen*”. Prepositionen *i* förekommer med tidsbestämningar som syftar till exempel till minut, timme, vecka och månad. Ett exempel på denna slags mening är till exempel ”*Hon äter två gånger i timmen*” där prepositionen *i* syftar till tidsbestämningen *timmen* och bestämningen *två gånger* berättar hur ofta det händer. (Montan & Rosenqvist 1982: 33)

Om det är fråga om tidsbestämningen *hur länge* kan prepositionen vara *i*, *på*, *sedan* eller *till*. Den rätta prepositionen är *i* om det är fråga om period t.ex. ”*Jag har bott här i sex år*”. I dessa meningar är det också möjligt att ange tidsbestämning utan preposition ”*Jag har bott här sex år*” och betydelsen ändras inte. Prepositionen *på* används i meningarna som anger hur länge man inte har gjort något, efter superlativ och i tidsbestämningar som anger hur lång man behöver tid med något. Till exempel ”*Det var det finaste jag har sett på år*” där prepositionen *på* syftar till tidsbestämning *år* och superlativen *finaste* bestämmer att den rätta prepositionen i detta sammanhang är *på*. (Montan & Rosenqvist 1982: 33–34)

Prepositionen *sedan* eller förkortning *sen* har använts när det är fråga om tidsbestämning som inte ännu är avslutad. Till exempel i meningen ”*Hon har bott i Vasa sedan 1991*” där prepositionen *sedan* syftar till tidsbestämning *1991* är betydelsen i meningen att hon fortfarande bor i Vasa vilket betyder att det är fråga om en oavslutad handling. Prepositionen *till* används när det är fråga om gräns. Till exempel ”*Jag bodde i Vasa till 2000*” där prepositionen *till* syftar till tidsbestämningen *2000* och betydelsen av meningen är att jag har bott i Vasa till 2000 men bor där inte längre. (Montan & Rosenqvist 1982: 33–34)

Även om prepositionerna oftast anger antingen rum eller tid kan prepositionerna ange också flera andra betydelser. Prepositionerna kan till exempel ange instrumentala relationer som uttrycker bland annat medel eller instrument. Medel kombineras oftast med hjälp av *med*, *genom* eller *utan*. Prepositionen *med* används när det är till exempel fråga om samfärdsmedel ”*Jag reste dit med tåg*”. Prepositionen *utan* används i sammanhang när det är fråga om icke använt medel ”*Jag tvättade fönstren utan tvättmedel*”. (Montan & Rosenqvist 1982: 68–69; Teleman m.fl. 1999: 711)

Prepositioner kan också ange kausala relationer. Det är fråga om kausala relationer när prepositionerna uttrycker till exempel orsak, resultat eller syfte. När en preposition anger orsak är de vanligaste prepositionerna *av* och *för*. Till exempel i meningarna ”*Hon lider av huvudvärk*” och ”*Han tackade mig för hjälpen*” är det fråga om orsak. I det första exemplet syftar prepositionen *av* till huvudvärk och i meningen är det fråga om huvudvärk som är en orsak för detta varför hon lider. I det andra exemplet syftar prepositionen *för* till hjälpen och i meningen är det fråga om hjälpen som är en orsak för det varför han tackade mig. (Montan & Rosenqvist 1982: 43–44, 78–79; Teleman m.fl. 1999: 712)

När preposition uttrycker *ha*-relationer är det oftast fråga om någon slags del eller helhet. De vanligaste prepositionerna i dessa relationer är *av*, *med*, *utan* och *till*. Till exempel i följande meningar är det fråga om *ha*-relationer ”*damen med handväskan*” och ”*fyra av fem elever*”. I det första exemplet där prepositionen *med* används är det fråga om *ha*-relationen eftersom prepositionen *med* uttrycker att damen har något, i detta exempel handväskan. I det andra exemplet där prepositionen *av* används är det också fråga om *ha*-relationen eftersom det är fråga om fyra elever som är en del av helheten av fem elever. (Montan & Rosenqvist 1982: 76–77; Teleman m.fl. 1999: 685, 712–713)

Det finns också *vara*-relationer som fungerar på ett liknande sätt som *ha*-relationer. I *vara*-relationerna kan det vara fråga om till exempel föremålet för upplevelsen eller föremålet för handlingen. I dessa meningar prepositionerna *för*, *till*, *av* och *på* används oftast. I exemplet ”*en idiot till chaufför*” uttrycker prepositionen *till* *vara*-relationen

mellan idiot och chaufför. (Montan & Rosenqvist 1982: 61–63; Teleman m.fl. 1999: 685, 713)

Sista betydelsegrupp hos prepositionerna är relationer mellan aktanter med samma roll. I denna betydelsegrupp kan det vara fråga om till exempel ersättning, jämförelse eller följeslagare. De vanligaste prepositionerna i samband med ersättning är *för*, *mot* och *i stället för*. Exemplet ”*Jag åt choklad i stället för frukter*” betyder att jag har ersatt frukter med choklad. De vanligaste prepositionerna i samband med jämförelse är *med*, *mot* och *till*. Exemplet ”*I jämförelse med Turku är Vasa liten*” betyder att om man jämför Vasa med Turku är Vasa en liten stad. I samband med följeslagare är de vanligaste prepositionerna *med* och *utan*. Till exempel ”*Hon spelar gitarr med Anna*” där Anna är en följeslagare till henne och de spelar gitarr tillsammans. (Teleman m.fl. 1999: 685, 713–714)

3.2.2 Prepositioner som oftast anger finskans inre lokalkasusformer

Det finns vissa prepositioner i svenskan som oftast anger finskans inre lokalkasusformer. Dessa prepositioner har presenterats i tabell 7 nedan. Tabell har utarbetats utgående från Karlsson (2005: 118–124).

Tabell 7. De vanligaste prepositioner i svenskan som anger finskans inre lokalkasusformer enligt Karlsson (2005: 118–124)

Kasusformen i finskan	Preposition i svenskan
Inessiv	i, inne i
Elativ	av, från, om, ur
Illativ	i, in i

Tabell 7 visar att prepositionerna *i* och *inne i* är de vanligaste prepositionerna i samband med inessiv. Prepositionerna *i* och *inne i* är vanliga speciellt i rumsuttryck. Exempel på

dessa är till exempel *maassa (i landet)* och *talossa (inne i huset)*. (Karlsson 2005: 118–119)

När det är fråga om elativ är de vanligaste prepositionerna *av*, *från*, *om* och *ur*. Prepositionen *av* är vanlig när elativ anger material, ursprung eller orsak i finskan. Till exempel i *Tuoli on tehty puusta (Stolen är gjord av trä)* är det fråga om material. *Från* används i samband med elativ till exempel när det är fråga om ursprung: till exempel *Olen kotoisin Suomesta (Jag kommer från Finland)*. Prepositionen *ur* är vanlig i samband med elativ när elativ anger rörelse ut ur något. Till exempel *Hän tuli ulos talosta (Hon kom ut ur huset)*. (Karlsson 2005: 120–121)

När elativ förekommer i samband med verbrektion med verb som uttrycker till exempel skrivande, talande eller kännande är den motsvarande prepositionen oftast *om* i svenskan. Till exempel i exempel *Minä pidän sinusta (Jag tycker om dig)* där finskans verb *pidän* anger kännande har det översatts till svenska med verb *tycker* och prepositionen är *om*. (Karlsson 2005: 120–121)

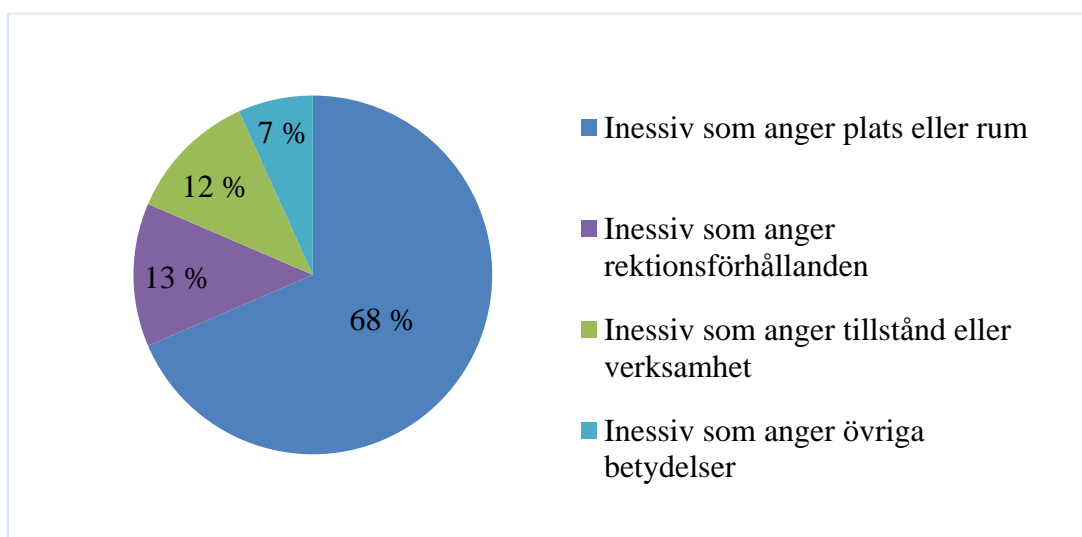
I samband med illativ är de vanligaste prepositionerna *i* och *in i*. Prepositionen *i* förekommer till exempel i följande mening: *Kengät jätetään eteiseen (Man lämnar ytterskorna i tamburen)* där finskans substantiv *eteiseen* står i illativ och har översatts till svenska med prepositionen *i (i tamburen)*. Prepositionen *in i* har använts i följande exempel: *Saavumme saunan etutilaan (Vi kommer in i förmaket till bastu)* där finskans ord *etutilaan* som anger plats står i illativ och det har översatts till svenska med prepositionsuttryck *in i förmaket till bastu*.

Om det finns pronomen eller adjektivbestämningar till det substantiv som står i inre lokalkasusform kongruerar de med substantivet. Till exempel *Asun vanhassa talossa* där finskans substantiv *talossa* står i inessiv och det finns en adjektivbestämning *vanhassa* till det böjs det såsom inessivformen *talossa* och ändelsen är *–ssa* i båda orden. (Karlsson 2005: 119, 123)

4 SVENSKA MOTSVARIGHETER TILL FINSKANS INESSIV

I detta kapitel redogör jag för resultaten gällande kasusformen inessiv. Först presenterar jag hurdana betydelser och struktur inessiv bär i mitt finska undersökningsmaterial. Sedan diskuterar jag vilka översättningsmotsvarigheter inessiv får i de svenska översättningarna. Varje kategori (N=4) analyseras separat och översättningsmotsvarigheterna presenteras med hjälp av figurer. Jag har en egen figur i varje kategori som visar den procentuella andelen av de svenska översättningsmotsvarigheterna. Resultaten av den komparativa analysen mellan original och översättning diskuterar jag med hjälp av utvalda exempel ur materialet.

Inessiv förekommer sammanlagt 178 gånger i mitt finska material (se tabell 2). Inessiv har delats in i fyra kategorier enligt ISK (2005: 1190–1200) vilka är plats eller rum, rektionsförhållanden, tillstånd eller verksamhet och övriga betydelser. Figur 1 visar den procentuella fördelningen mellan kategorier i samband med inessiv.

Figur 1. Kategorier i samband med inessiv (N=178)

Av figur 1 framgår att *plats eller rum* är den största kategorin i samband med inessiv. Inessiv som anger plats eller rum förekommer sammanlagt 122 gånger och utgör 68 %

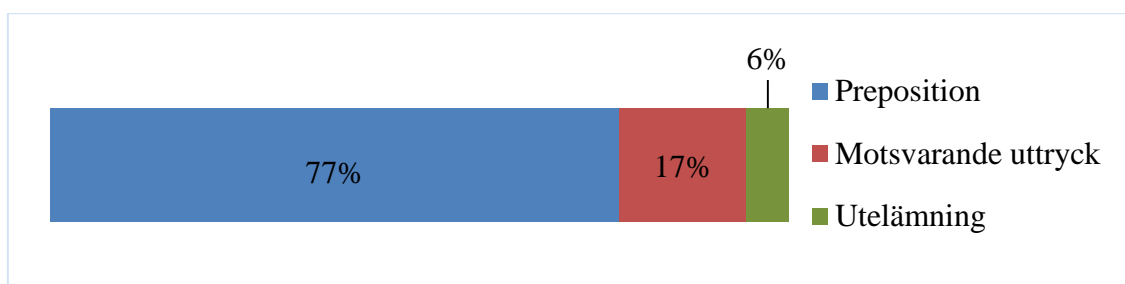
av alla inessivförekomster. Som kategori dominerar *plats eller rum* tydligt eftersom nästan två tredjedelar av förekomsterna hör hemma i denna kategori. Den näst största kategorin är *rektionsförhållanden* som förekommer 23 gånger (13 %). Eftersom inessiv inte ofta bär rektionsförhållanden är 13 % relativt stor andel (se avsnitt 3.1.1).

Tillstånd eller verksamhet är den tredje största kategorin då det i materialet förekommer sammanlagt 21 inessivformer (12 %) som anger dessa betydelser. *Rektionsförhållanden* och *tillstånd eller verksamhet* är således nästan lika stora kategorier i samband med inessiv. Den minsta kategorin är *övriga betydelser* och till denna kategori hör sammanlagt 12 förekomster vilket utgör 7 % av alla inessiv. Denna minsta kategori innehåller de inessivformer som anger tid, habitativt uttryck och sätt.

I de följande fyra underavsnitten presenterar och diskuterar jag översättningsmotsvarigheterna preposition, motsvarande uttryck och utelämning i samband med de fyra olika kategorierna. Jag inleder med den största kategorin i avsnitt 4.1 och avslutar med en sammanfattande diskussion i avsnitt 4.5.

4.1 Inessiv som anger plats eller rum

Den största kategorin i samband med inessiv är *plats eller rum*. Sammanlagt finns det 122 förekomster i denna kategori. Översättningsmotsvarigheter samt deras procentuella andelar för inessiv som anger plats eller rum visas i figur 2 nedan.

Figur 2. Översättningsmotsvarigheter för inessiv som anger plats eller rum (N=122)

Figur 2 visar att preposition är det vanligaste sättet att översätta inessiv som anger plats eller rum till svenska. Preposition som översättningsmotsvarighet förekommer sammanlagt 94 gånger vilket är 77 % av alla översättningsmotsvarigheter inom denna kategori. Det näst vanligaste sättet att översätta inessiv som anger plats eller rum till svenska är motsvarande uttryck. Motsvarande uttryck förekommer som översättningsmotsvarighet i denna kategori 21 gånger vilket ger en andel på 17 %. Det ovanligaste sättet att översätta inessiv som anger plats eller rum till svenska i mitt material är utelämnning som förekommer 7 gånger och utgör 6 % av alla förekomster inom kategorin.

Den vanligaste prepositionen som förekommer i samband med denna kategori är *i* (N=53). Vanlig är också *på* som förekommer sammanlagt 29 gånger. Utöver *i* och *på* är *vid*, *under*, *till*, *med*, *efter* och *av* prepositioner som förekommer i samband med inessiv som anger plats eller rum. Följande två exempel nedan (se exempel 1 och 2) innehåller preposition som översättningsmotsvarighet för finskans inessiv som anger plats eller rum.

- (1) Tatu ja Patu *päiväkodissa*.
Sixten och Blixten *på dagis*. (SB1 s. 1)

I exempel 1 är det fråga om lokalt uttryck där finskans substantiv *päiväkodissa* står i inessiv. I detta exempel är det fråga om en konkret plats. Sixten och Blixten är inne i en byggnad där man tar hand om barn. Översättningsmotsvarigheten är prepositionsuttrycket *på dagis*. I prepositionsuttrycket *på dagis* är prepositionen *på* en framförställd preposition eftersom det förekommer före sitt huvudord *dagis*. Enligt Montan och Rosenqvist (1982: 12) är *på* en vanlig preposition när det är fråga om en plats som anger kommersiella eller officiella lokaler. I detta fall är det fråga om en officiell lokal eftersom det är fråga om ett dagis och därför är den finska betydelsen översatt till svenska med hjälp av prepositionen *på*.

- (2) *Leikkaussalissa* lääkäreitä avustavat nukutushoitaja Tippala ja leikkaussalihoitaja Tikkinen.
I operationssalen assisterar narkossköterskan Droppsson och operationssköterskan Kråkspark. (SB2 s. 11)

Det är fråga om lokalitet också i exempel 2 ovanför. I denna mening är det det finska substantivet *leikkaussalissa* som står i inessiv och det har översatts till svenska med prepositionsuttrycket *i operationssalen*. Operationssal är en konkret plats där narkossköterskan och operationssköterskan arbetar och assisterar läkarna. Till skillnad från exempel 1 används i denna kontext prepositionen *i* som översättningsmotsvarighet. *I* är en framförställd preposition i meningen eftersom det förekommer före sitt huvudord *operationssalen*. Prepositionen *i* används ofta när det är fråga om inre befintlighet (Montan & Rosenqvist 1982: 11).

Motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet förekommer 21 gånger (17 %) i samband med denna kategori. Exempel på motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet för finskans inessiv som anger plats eller rum är:

- (3) Keskiajalla *Suomessa* eli vielä vähän ihmisiä.
 Under medeltiden *var Finland* ännu ganska glest befolkat. (SB3 s. 16)

Exempel 3 anger lokalitet genom substantivet *Suomessa* som står i inessiv. Betydelsen är konkret eftersom det är fråga om ett land, Finland. I denna mening är det inte fråga om att något är inne i något utan det är fråga om människor som bor i Finland som är ett land. Det är fråga om en area som har gränser och då är det oftast fråga om inessiv i finskan (ISK 2005: 1190). I den svenska översättningen har översättaren använt motsvarande uttryck *var Finland* i stället för prepositionsuttrycket *i Finland* som skulle ha varit en vanlig översättning när det är fråga om ett land (Montan & Rosenqvist 1982: 11).

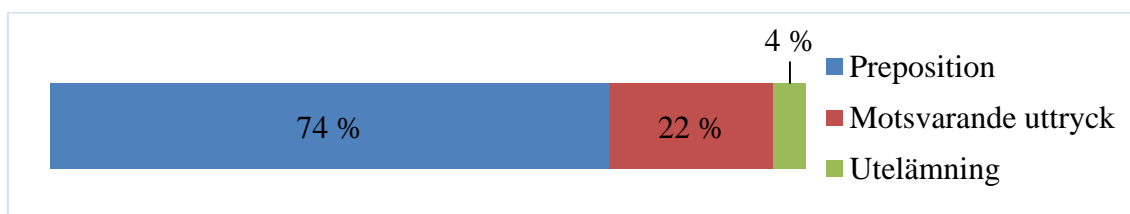
Det finns 7 fall (6 %) där översättaren har valt utelämning som översättningsmotsvarighet inom kategorin *plats eller rum*. Exempel 4 nedan visar hur utelämning används som översättningsmotsvarighet.

- (4) *Esikossa* on ollut hurjan hauskaa ja jännittävää.
Det har varit jätteroligt att vara här! (SB1 s. 30)

I exempel 4 anger den finska meningen lokalitet. Substantivet som står i inessiv är *Esikossa* som har lämnats bort från den svenska översättningen. I detta exempel är det fråga om en konkret plats, *Esikko*, som är ett dagis där Sixten och Blixten har varit. I den svenska översättningen förekommer det inte fram dagis namnet *Esikko* och därför är det fråga om en utelämning som översättningsmotsvarighet.

4.2 Inessiv som anger rektionsförhållanden

Rektionsförhållanden är den näst största kategorin i samband med inessiv. Sammanlagt 23 inessivformer anger rektionsförhållanden i mitt material. I alla fall är det fråga om verbrektion. Översättningsmotsvarigheterna för denna kategori samlas i figur 3 nedan.

Figur 3. Översättningsmotsvarigheter för inessiv som anger rektionsförhållanden (N=23)

Figur 3 visar att preposition är det vanligaste sättet att översätta inessiv som anger rektionsförhållanden till svenska. Preposition som översättningsmotsvarighet förekommer i denna kategori sammanlagt 17 gånger vilket motsvarar en andel på 74 % inom kategorin. Den näst vanligaste översättningsmotsvarigheten är motsvarande uttryck som förekommer sammanlagt fem gånger (22 %). Den ovanligaste översättningsmotsvarigheten är utelämning som förekommer endast en gång (4 %).

Den vanligaste prepositionen inom denna kategori är *i*. Prepositionen *i* förekommer sammanlagt 14 gånger vilket är 82 % av alla prepositioner som översättningsmotsvarighet i denna kategori. De andra prepositionerna som förekommer i denna kategori är *på*, *till* och *med*. I exempel 5 nedan är det fråga om preposition som översättningsmotsvarighet för inessiv som anger rektionsförhållanden.

- (5) He ovat voittaneet arpajaisissa hemmottelupäivän [...]

De har vunnit en må bra-dag *på* lotteri [...] (SB1 s. 4)

I exempel 5 står substantivet *arpajaisissa* i inessiv. Det är fråga om en händelse. I den finska meningen förekommer verbet *voittaa* som kräver att substantivet som kommer efter det måste stå i inessiv ("voittaa jossakin") (se avsnitt 3.1.1). I detta exempel är det inte fråga om plats eller det att något är inne i något utan det är fråga om en händelse där *De* har vunnit. I detta exempel är prepositionen *på* framförställd eftersom det förekommer före sitt huvudord *lotteri*.

Motsvarande uttryck förekommer som översättningsmotsvarighet fem gånger inom denna kategori. Exempel på detta är:

- (6) Tatu ja Patu käyvät maatalousnäyttelyssä.

Sixten och Blixten *besöker* lantbruksutställningen. (SB2 s. 17)

I exempel 6 står finskans substantiv *maatalousnäyttelyssä* i inessiv. I detta exempel är det fråga om en händelse. I den finska meningen finns verbet *käydä* som är ett sådant verb som kräver att substantivet efter det står i inessiv (se avsnitt 3.1.1). Den svenska översättningsmotsvarigheten för finskans inessiv är motsvarande uttryck *besöker lantbruksutställningen*. Översättningssättet ger samma betydelse som det finska originalet.

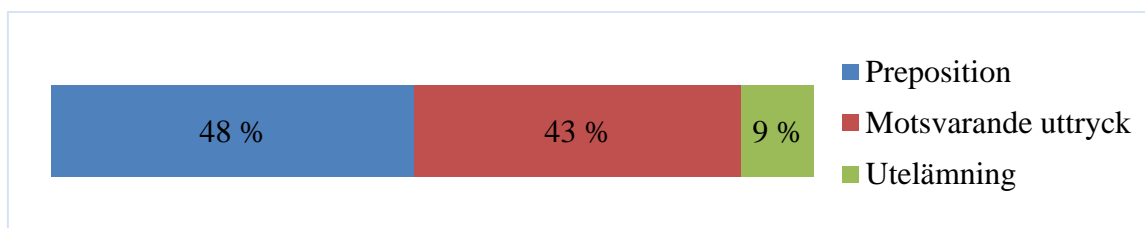
Utelämning förekommer som översättningsmotsvarighet en gång i denna kategori. I exempel 7 nedan har substantivet i inessiv lämnats bort från den svenska översättningen:

- (7) Isoäiti Hodan *auttaa* lasten – Rayson, Sugen ja Simanin - *hoidossa*.
Mormor Hodan hjälper ofta till med barnen – Rayso, Suge och Siman.
(SB3 s. 38)

I exempel 7 är betydelsen av meningen att mormor Hodan hjälper att ta hand om barn. I den finska meningen finns verbet *auttaa* som kräver att substantivet *hoidossa* efter det står i inessiv ("auttaa jossakin"). I den svenska översättningen finns inte ordet *hoito* (vård) med men betydelsen förmedlas trots detta från kontexten. I detta exempel är det fråga om implicit motsvarighet eftersom man kan förstå att det är fråga om det att mormor Hodan hjälper att ta hand om barn (Ingo 1991: 101–102, se avsnitt 2.1).

4.3 Inessiv som anger tillstånd eller verksamhet

Den tredje största kategorin i samband med inessiv är *tillstånd eller verksamhet*. I denna kategori finns sammanlagt 21 förekomster. Procentuella andelar för de svenska översättningsmotsvarigheterna för inessiv som anger tillstånd eller verksamhet ses i figur 4 nedan.

Figur 4. Översättningsmotsvarigheter för inessiv som anger tillstånd eller verksamhet (N=21)

Figur 4 visar att alla tre översättningsmotsvarigheter, preposition, motsvarande uttryck och utelämning, förekommer i denna kategori. Preposition är den vanligaste översättningsmotsvarigheten med en andel på 48 %. Motsvarande uttryck har en andel på 43 % vilket är relativt mycket i jämförelse med de övriga kategorierna i samband med inessiv där motsvarande uttryck är klart ovanligare översättningsmotsvarighet än

preposition (se avsnitt 4.1 och 4.2). Utelämning förekommer som översättningsmotsvarighet två gånger vilket utgör 9 % av alla förekomster inom denna kategori.

Preposition som översättningsmotsvarighet förekommer 10 gånger i denna kategori. Den vanligaste prepositionen är *vid* som används tre gånger. Andra prepositioner som förekommer i denna kategori är *i*, *under*, *utom*, *på* och *till*. I exempel 8 nedan finns en mening där finskans inessiv som anger verksamhet har översatts till svenska med prepositionen *vid*.

- (8) *Tarkemmissa kaivauksissa* löytyi rautamiekka [...]
Vid noggrannare utgrävningar har man hittat ett svärd [...] (SB2 s. 9)

I exempel 8 är det fråga om verksamhet. Finskans substantivfras *tarkemmissa kaivauksissa* står i inessiv. I denna substantivfras är ordet *tarkemmissa* en adjektivbestämning som böjs enligt huvudordet *kaivauksissa* som står i inessiv (se avsnitt 3.2.2). Betydelsen är att man har hittat ett svärd när de har gjort mera noggranna utgrävningar. Den svenska översättningen är prepositionsuttrycket *vid noggrannare utgrävningar*.

Motsvarande uttryck förekommer som översättningsmotsvarighet i denna kategori nio gånger. I exempel 9 nedan är det fråga om inessiv som anger tillstånd:

- (9) Tatu ja Patu ovat kuitenkin *mielissään*.
 Men Sixten och Blixten är *nöjda* ändå. (SB1 s. 21)

I exempel 9 är det fråga om tillstånd. Finskans ord *mielissään* är adverb som anger tillstånd och står i inessiv. Ändelsen av inessiv *-ssä* står i mitten av ordet. I denna mening är Sixten och Blixten nöjda vilket betyder att de är på gott humor. Den svenska översättningsmotsvarigheten är adverbiallet *nöjda* som ger samma betydelse.

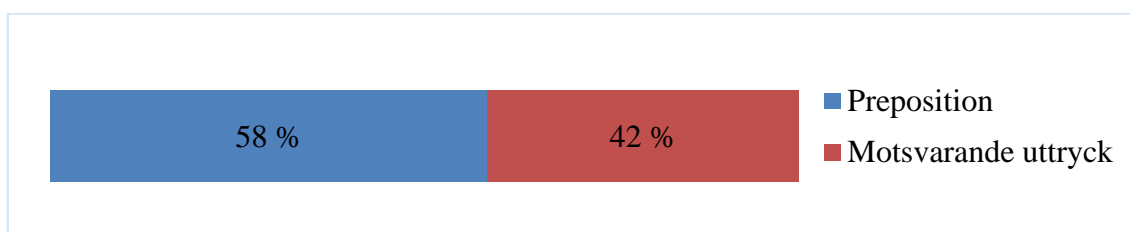
Utelämning förekommer inom kategorin som översättningsmotsvarighet två gånger. I exempel 10 är det fråga om en utelämning eftersom det finska ordet i inessiv inte har översatts till svenska.

- (10) Lapset unohtavat kylpylän saman tien ja kantavat ihmekoneen *innoissaan* saliin.
Barnen glömmer badhuset i samma stund och bär in mirakelmaskinen i stora salen. (SB1 s. 25)

Också i exempel 10 är det fråga om finskans ord som är adverb som anger tillstånd och är ett oböjligt ord. I denna mening beskriver ordet *innoissaan* i vilket tillstånd barnen bär mirakelmaskinen in i den stora salen. Det är fråga om en semantisk utelämning eftersom det är omöjligt att på basis av kontexten reda ut hurdant tillstånd barnen har i den svenska meningen när de bär mirakelmaskinen in i den stora salen (Ingo 1991: 101–102, se avsnitt 2.1).

4.4 Inessiv som anger övriga betydelser

I denna kategori presenterar jag de övriga betydelserna i samband med inessiv i mitt material. Det finns sammanlagt 12 inessivformer som hör till denna grupp. Fem av dem anger tid, fyra anger sätt och tre anger habitativt uttryck. Andelarna för översättningsmotsvarigheterna som anger övriga betydelser visas i figur 5 nedan.

Figur 5. Översättningsmotsvarigheter för inessiv som anger övriga betydelser (N=12)

Figur 5 visar att det vanligaste sättet att översätta inessiv som anger övriga betydelser till svenska i *Sixten* och *Blixten*-böckerna är preposition som förekommer sammanlagt 7 gånger och utgör majoriteten (58 %) inom kategorin. Motsvarande uttryck förekommer som översättningsmotsvarighet fem gånger (42 %). Det finns inte utelämnningar som översättningsmotsvarighet i samband med denna kategori.

I exempel 11 och 12 nedan är det fråga om inessiv som anger tid. De båda har översatts till svenska med hjälp av preposition. I det första är den motsvarande prepositionen *på* och i det andra är det *i*.

- (11) Kun hälytys tulee, on matkaan päästävä *minuutissa*.
När larmet kommer, måste man kunna ge sig av *på en minut*. (SB2 s. 26)

Uttrycket i exempel 11 är temporalt. Det finska substantivet *minuutissa* är en tidsbestämning som står i inessiv. Det har översatts till svenska med hjälp av prepositionsuttrycket *på en minut*. I detta exempel är det fråga om en konkret tid och meningen svarar på frågan hur länge. I denna mening som uttrycker tid och mer exakt tidsintervall är den motsvarande prepositionen *på* (Montan & Rosenqvist 1982: 34).

- (12) *Kesäkuussa* ei ole juurikaan satanut vettä [...]
Knappt något regn alls *i juni*. (SB2 s. 17)

I exempel 12 är det fråga om temporalt uttryck. Tidsbestämningen *kesäkuussa* står i inessiv i den finska texten och det har översatts till svenska med prepositionsuttrycket *i juni*. I detta exempel är betydelsen konkret eftersom det är fråga om en konkret tid. Som översättningsmotsvarighet är prepositionen *i* det enda möjliga alternativet i detta sammanhang (se Montan & Rosenqvist 1982: 31).

- (13) Ville Ylitalo ja Jessica Ketola ovat asuneet *yhdessä* kaksi kuukautta.
Ville Ylitalo och Jessica Ketola har bott *ihop* i två månader. (SB3 s.39)

I exempel 13 ovan är det fråga om inessiv som anger sätt. I detta exempel är betydelsen instrumental. Finskans ord *yhdessä* är adverbial som står i inessiv och det har översatts

till svenska med uttrycket *ihop*. Finskans inessiv *yhdessä* berättar hur Ville Ylitalo och Jessica Ketola bor. I detta fall är den svenska översättningsmotsvarigheten *ihop* som är en adverbial och har samma betydelse som finskans ord *yhdessä*.

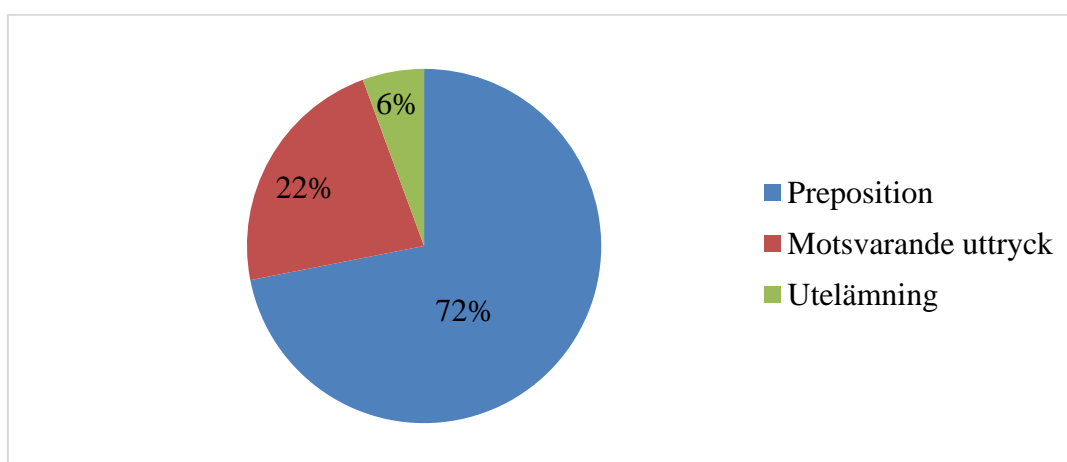
- (14) *Perheissä oli paljon lapsia.*
Familjerna hade många barn. (SB3 s. 19)

I exempel 14 ovan är det fråga om inessiv som anger habitativt uttryck. Finskans inessiv *perheissä* har översatts med hjälp av motsvarande uttryck *familjerna hade*. I denna mening är det fråga om flerbarnsfamiljer. En alternativ lösning skulle ha varit att använda till exempel ett prepositionsuttryck (*Det fanns många barn i familjerna*).

4.5 Sammanfattande diskussion kring inessiv

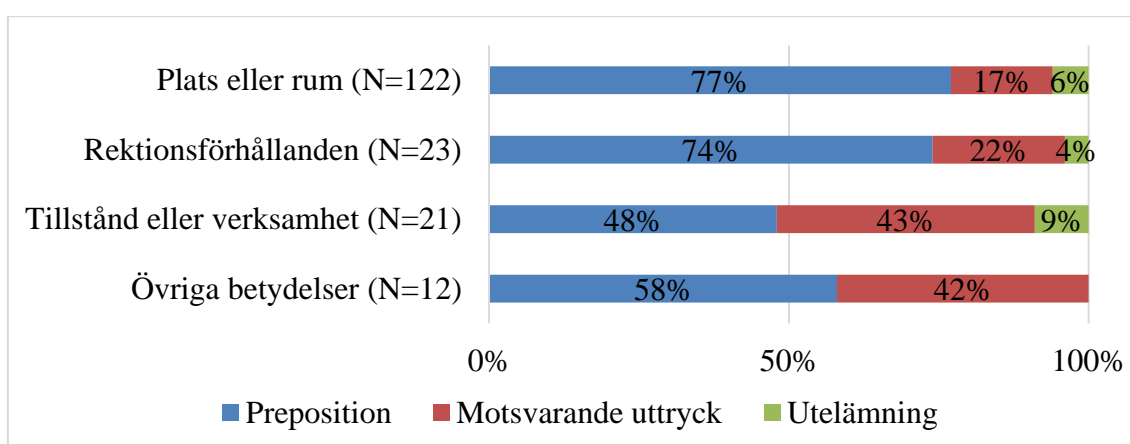
Det finns sammanlagt 178 förekomster som anger inessiv i mitt undersökningsmaterial. Detta utgör 39 % av alla inre lokalkasusformer som förekommer i mitt material (se tabell 2). Jag har delat inessiv in i fyra kategorier: *plats eller rum*, *rektionsförhållanden*, *tillstånd eller verksamhet* och *övriga betydelser*. Gruppen *övriga betydelser* omfattar de inessivformer som anger tid, sätt och habitativt uttryck. Av dessa fyra kategorier anger *rektionsförhållanden* struktur och de andra tre anger betydelse.

Den största kategorin är tydligt *plats eller rum* som täcker 68 % (122 fall) av alla inessivformerna i mitt material. Den näst största kategorin finns *rektionsförhållanden* med en andel på 13 % (23 fall). Den tredje största kategorin är *tillstånd eller verksamhet* med 12 % (21 fall) och den minsta kategorin är *övriga betydelser* med 7 % (12 fall). (Se figur 1)

Figur 6. Översättningsmotsvarigheter för inessiv (N=178)

Figur 6 visar att den vanligaste översättningsmotsvarigheten inom alla inessivformerna (N=178) är preposition som omfattar 72 % (128 fall) av alla förekomster. Den näst vanligaste översättningsmotsvarigheten är motsvarande uttryck som täcker 22 % (40 fall) av alla förekomster inom inessiv. Utelämning är den ovanligaste översättningsmotsvarigheten inom inessivformerna eftersom det förekommer bara 6 % (10 fall) av fallen. Figur 7 nedan visar fördelningen mellan översättningsmotsvarigheter inom kategorier (*plats eller rum, rektionsförhållanden, tillstånd eller verksamhet och övriga betydelser*) i samband med inessiv.

Figur 7. Översättningsmotsvarigheter inom kategorier i samband med inessiv (N=178)

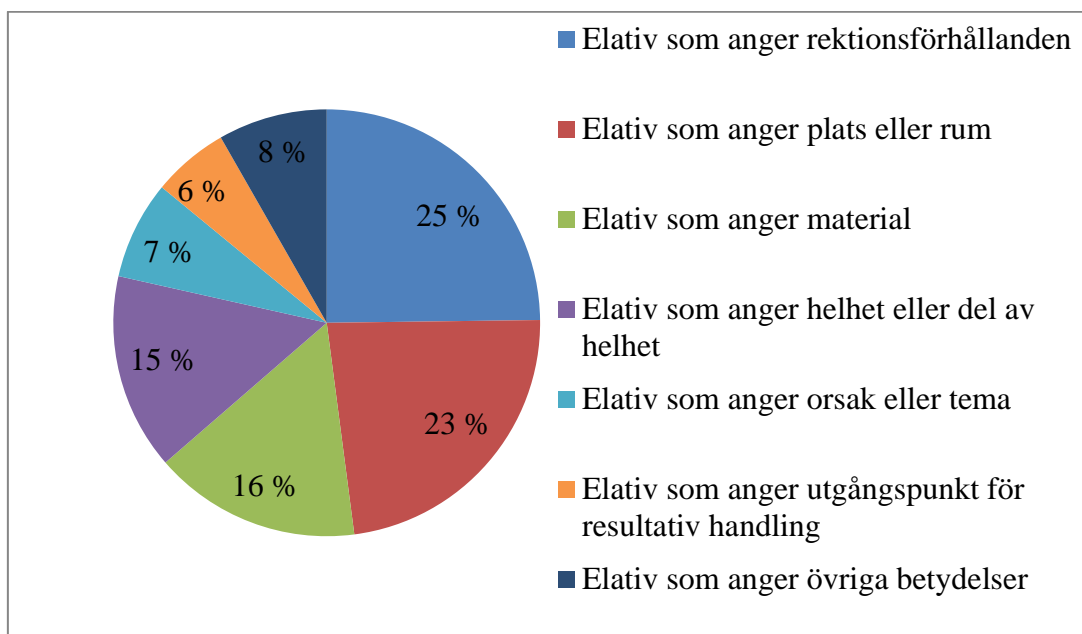
Figur 7 visar att det vanligaste sättet att översätta finskans inessiv till svenska är preposition i alla kategorier det vill säga *plats eller rum*, *reaktionsförhållanden*, *tillstånd eller verksamhet* och *övriga betydelser*. Andelarna rör sig mellan 48 % till 77 %. Andelen av preposition som översättningsmotsvarighet är största i kategori *plats eller rum* (77 %) och minst i kategori *tillstånd eller verksamhet* (48 %). Preposition är ändå tydligaste den vanligaste översättningsmotsvarigheten i alla kategorierna eftersom det förekommer nästan i alla kategorier över 50 % av fallen. Utelämning är den ovanligaste översättningsmotsvarigheten i alla kategorier men det förekommer ändå i tre av fyra kategorier: *plats eller rum*, *reaktionsförhållanden* och *tillstånd eller verksamhet*. Andelarna rör sig mellan 4 % till 9 %. Utelämning som översättningsmotsvarighet för finskans inessiv används närmast då när det är fråga om till exempel dikt eller fras som översättaren har översatt så att de passar in i målspråket. Både semantiska utelämningar och implicita motsvarigheter finns i samband med inessiv.

Motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet förekommer inom varje kategori men det förekommer mest i samband med inessiv som anger tillstånd eller verksamhet. I denna kategori har 9 av 21 fall översatts med motsvarande uttryck vilket är nästan 50 %. Det är den enda kategorin där motsvarande uttryck förekommer som översättningsmotsvarighet nästan lika ofta som preposition. Andelarna av motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet inom kategorierna rör sig mellan 17 % till 43 %.

5 SVENSKA MOTSVARIGHETER TILL FINSKANS ELATIV

I detta kapitel presenterar jag hurdana betydelser och struktur elativformerna bär i mitt finska undersökningsmaterial samt hurdana översättningsmotsvarigheter de får i de svenska översättningarna. Först diskuterar jag de sju kategorierna i min studie vilka byggts upp enligt ISK (2005: 1179). Kategorierna är *reaktionsförhållanden, plats eller rum, material, helhet eller del av helhet, orsak eller tema, utgångspunkt för resultativ handling* och *övriga betydelser*. Därefter diskuterar jag varje kategori separat med hjälp av figurer och genom att presentera översättningsmotsvarigheter. Figurer visar den procentuella andelen av översättningsmotsvarigheter och exemplen visar resultaten av mina komparativa analyser.

De svenska översättningsmotsvarigheterna har jag delat in i tre grupper: preposition, motsvarande uttryck och utelämning. Enligt ISK (2005: 1179) är elativ den ovanligaste av inre lokalkasusformer och detta gäller också i mitt material. Sammanlagt finns det 121 elativformer i mitt undersökningsmaterial vilket utgör 27 % av alla inre lokalkasusformer i materialet. Kategorier för elativ samt deras procentuella andelar presenteras i figur 8 nedan.

Figur 8. Kategorier i samband med elativ (N=121)

Figur 8 visar att den största kategorin i samband med elativ är *rektionsförhållanden* som förekommer sammanlagt 30 gånger och utgör därmed 25 % av alla elativformerna. Den näst största kategorin är *plats eller rum* vilket förekommer sammanlagt 28 gånger och utgör 23 % av alla elativformerna. De här två kategorierna, *rektionsförhållanden* och *plats eller rum*, omfattar tillsammans nästan hälften av alla elativformerna (48 %).

Efter *rektionsförhållanden* och *plats eller rum* är *material* och *helhet eller del av helhet* de näst största kategorierna med 19 (16 %) respektive 18 (15 %) förekomster. De minsta kategorierna med andelar under 10 % är *orsak eller tema*, *utgångspunkt för resultativ handling* och *övriga betydelser*. Elativ som anger orsak eller tema förekommer 9 gånger (7 %), elativ som anger utgångspunkt för resultativ handling 7 gånger (6 %) och i kategorin elativ som anger övriga betydelser finns sammanlagt 10 fall vilket utgör 8 % av alla elativformer i materialet. I den sistnämnda kategorin finns de elativformer som anger ursprung, tid och upplevare.

5.1 Elativ som anger rektionsförhållanden

Den största kategorin i fråga om elativ är *rektionsförhållanden*. Elativ som anger rektionsförhållanden förekommer sammanlagt 30 gånger. Elativ förekommer 25 gånger som verbets rektion och 5 gånger i substantivrektion. Översättningsmotsvarigheterna för elativ som anger rektionsförhållanden samt deras procentuella andelar visas i figur 9 nedan.

Figur 9. Översättningsmotsvarigheter för elativ som anger rektionsförhållanden (N=30)

Figur 9 visar att preposition som översättningsmotsvarighet för elativ som anger rektionsförhållanden är vanligaste kategorin. Av alla 30 elativformerna i denna kategori har 27 översatts med hjälp av preposition vilket utgör 90 % av översättningsmotsvarigheten inom kategorin. Utelämning som översättningsmotsvarighet förekommer två gånger vilket ger en andel på 7 % och motsvarande uttryck förekommer en gång (3 %).

Den vanligaste prepositionen som förekommer som översättningsmotsvarighet i denna kategori är *om*. Det finns sammanlagt 8 fall där prepositionen *om* används som översättningsmotsvarighet. Exempel på prepositionen *om* som översättningsmotsvarighet finns i exempel 15 nedan.

- (15) ”Minä haluaisin kirjoittaa tärkeistä asioista [...]”
 – Jag skulle vilja skriva **om** viktiga saker [...] (SB2 s. 8)

I exempel 15 har finskans elativstruktur *kirjoittaa tärkeistä asioista* översatts med prepositionsuttrycket *skriva om viktiga saker*. I den finska meningen kräver verbet *kirjoittaa* att substantivet *asioista* som förekommer efter det står i elativ (se avsnitt 3.1.2). Betydelsen av denna mening är att jag skulle vilja skriva om saker som är viktiga. Denna mening förekommer i texten med kontexten där Sixten och Blixten provar på redaktörsarbete och de planerar hurdana berättelser de skulle vilja skriva i tidningen. Den svenska översättningen är *skriva om* eftersom elativ motsvaras oftast av prepositionen *om* när det är fråga om svenskans verb som anger skrivande (Karlsson 2005: 120).

Vid sidan av *om* har också andra prepositioner använts som översättningsmotsvarigheter i denna kategori. Prepositionerna är *av, ur, på, för, genom, med, i* och *hos*. I exempel 16 nedan visas hur prepositionen *i* används som motsvarighet för finskans elativ som anger rektionsförhållanden.

- (16) [...] Tatu *lukee kirjasta*.
 [...] *läser Sixten i boken*. (SB3 s.11)

Exempel 16 visar att finskans elativstruktur *lukee kirjasta* har översatts till svenska med frasen *läser i boken* där prepositionen *i* anger betydelsen av finskans elativ. I den finska meningen förekommer verbet *lukea* som hör till sådana verb som kräver att substantiv efter det står i elativ.

Som översättningsmotsvarighet förekommer utelämnning två gånger i denna kategori. I exemplen 17 nedan är det fråga om utelämnning som översättningsmotsvarighet:

- (17) Viimeinen *havainto vitjoista* on Helsingissä [...]
 Senaste iakttagelsen gjordes i Helsingfors [...] (SB3 s. 28)

I exempel 17 är det fråga om substantivreaktion. Finskans ord *havainto* kräver att substantivet efter det måste stå i elativ. I denna mening är det fråga om en iakttagelse som gjorts i Helsingfors. Betydelsen har lite ändrats i översättningen eftersom det (kedjor) som är försvunnet inte har nämnts i texten i den svenska översättningen. Denna

mening förekommer i texten i samband med en bild av Finlands president och hon har kedjor runt halsen. I den svenska översättningen finns det inte ord *kedjor* i texten men det finns en hänvisning till bilden där Finlands president har kedjor runt halsen. I detta fall är det ändå fråga om semantisk utelämning eftersom det inte framgår ut av kontexten att det är just kedjor som har försvunnit.

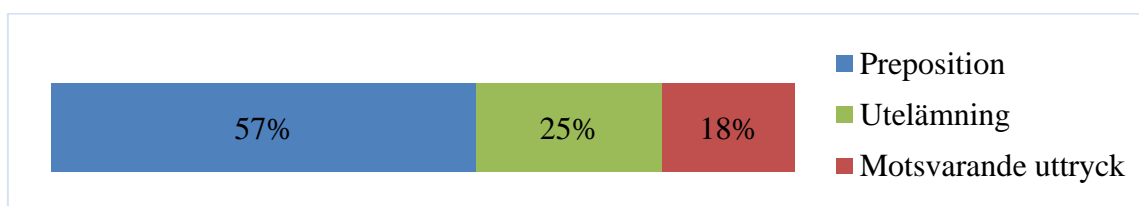
Motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet förekommer en gång i denna kategori. Motsvarande uttryck förekommer i samband med substantivreaktion där finskans substantiv *kyse* kräver att substantivet efter det står i elativ.

- (18) *Kyse on kadonneesta markan kolikosta.*
Det gäller en försvunnen enmarksslant. (SB3 s. 25)

I exempel 18 har finskans elativstruktur översatts med hjälp av motsvarande uttryck. Finskans substantiv *kyse* hör till sådana substantiv som kräver att denna substantiv som förekommer efter det måste stå i elativ (se avsnitt 3.1.2). Betydelsen bakom den här frasen är ”*olla kyse jostakin*”. Den svenska översättningsmotsvarigheten är *Det gäller en försvunnen enmarksslant* som motsvarar innehållet av den finska meningen.

5.2 Elativ som anger plats eller rum

Elativ som anger plats eller rum är den näst största kategorin i fråga om elativ i mitt material. I denna kategori finns sammanlagt 28 förekomster. Olika översättningsmotsvarigheter för elativ som anger plats eller rum ses i figur 10 nedan.

Figur 10. Översättningsmotsvarigheter för elativ som anger plats eller rum (N=28)

Figur 10 visar att majoriteten, 57 % (16 förekomster), av elativ som anger plats eller rum har översätts med hjälp av preposition. Utelämning som översättningsmotsvarighet förekommer i denna kategori sju gånger vilket ger en andel på 25 % och motsvarande uttryck förekommer fem gånger vilket är 18 % av alla förekomster inom kategorin.

De vanligaste prepositionerna att översätta elativ som anger plats eller rum till svenska är i mitt material *från* och *i*. Prepositioner *från* (se exempel 19) och *i* förekommer båda sex gånger som översättningsmotsvarighet i denna kategori.

- (19) Tänään, tässä ja nyt, suorana *Ykkösstudiosta* [...]

Idag, här och nu, direkt *från Studio ett* [...] (SB3 s. 29)

I exempel 19 står finskans ord *ykkösstudiosta* i elativ. Den svenska översättningsmotsvarigheten för elativ är prepositionsuttrycket *från Studio ett* där *från* är en framförställd preposition som förekommer före sitt huvudord *Studio ett*. I den här meningen är det fråga om en konkret plats eftersom *Studio ett* är en plats där Sixten och Blixten sitter och sänder nyheterna.

Även *ur* förekommer i denna kategori sammanlagt två gånger:

- (20) Yksi mökkiläisistä ilmestyi metsän keskeltä *komerosta*.

En av stugborna kommer ut *ur en garderob* mitt i skogen. (SB3 s. 36)

I exempel 20 är det fråga om finskans elativ som anger lokalitet. Substantivet i elativ är *komerosta*. Betydelsen i denna mening är att en av stugborna var inne i en garderob mitt i skogen och kom ut därifrån. I detta exempel är det fråga om en rörelse från garderoben och därför har det använts elativ i den finska meningen (se avsnitt 3.1.2). Prepositionen *ur* som översättningsmotsvarighet används i detta sammanhang i svenskan eftersom *ur* används oftast när det är fråga om riktning ut ur någonstans i svenskan (Montan & Rosenqvist 1982: 17).

Utelämning som översättningsmotsvarighet förekommer sju gånger i denna kategori vilket är relativt mycket i jämförelse med de andra kategorierna i samband med elativ. I

exempel 21 nedan presenteras en sådan mening där översättaren har lämnat bort substantivet som står i elativ i finskan.

- (21) [...] läksi luutoa lehosta, vastaksia *varvikosta*.
 [...] bröt lövruskor i skogen för att ha till bastukvastar. (SB3 s. 13)

I exempel 21 är det fråga om en utelämning eftersom finskans substantiv *varvikosta* inte har översatts till svenska. I denna mening uttrycker *varvikosta* ett konkret ställe där man kan hämta bastukvastar. Denna mening förekommer i texten i samband med dikt som berättar om finskans nationalepos Kalevala. Det kan vara en orsak till varför översättaren har lämnat bort finskans elativstruktur *varvikosta*. Det möjliga översättningsalternativet skulle ha varit att använda ordet *rismark* som motsvaras finskans ord *varvikko* (MOT). Eftersom det är omöjligt att förstå på basis av kontexten var man hämtar bastukvastar är det fråga om en semantisk utelämning i detta fall.

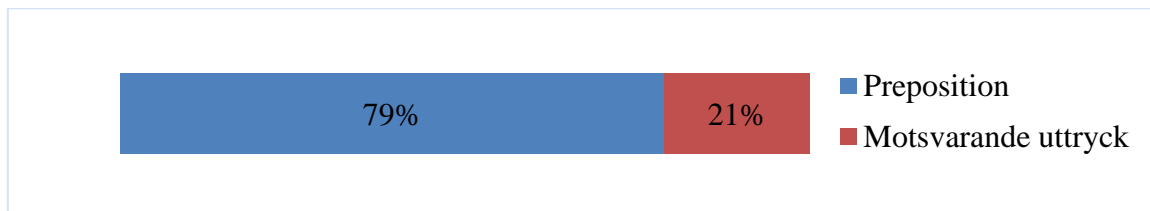
Som översättningsmotsvarighet förekommer motsvarande uttryck fem gånger i denna kategori. Exempel 22 nedan visar hur motsvarande uttryck fungerar som översättningsmotsvarighet för elativ som anger rum.

- (22) Otan sen ulos *suojapussistaan*.
 Jag avlägsnar nu *skyddsomslaget*. (SB3 s. 24)

I exempel 22 har finskans elativ översatts med motsvarande uttryck. Finskans substantiv *suojapussista* står i elativ. I denna mening är det fråga om en rörelse ut från någonstans. Betydelsen i den svenska översättningen skiljer sig något eftersom det i den är fråga om att man tar skyddsomslaget bort och i det finska originalet är betydelsen att man tar något ut ur skyddsomslaget. En direkt översättning skulle vara ”*Jag tar det ut ur skyddsomslaget*”. (Jfr exempel 20)

5.3 Elativ som anger material

Elativ som anger material förekommer 19 gånger i mitt undersökningsmaterial. Översättningsmotsvarigheter för elativ som anger material samt deras procentuella andelar visas i figur 11 nedan.

Figur 11. Översättningsmotsvarigheter för elativ som anger material (N=19)

Det vanligaste sättet att översätta finskans elativ som anger material till svenska är enligt mina resultat preposition. Preposition som översättningsmotsvarighet dominerar klart eftersom 15 av 19 fall har översatts till svenska med hjälp av preposition. Preposition som översättningsmotsvarighet täcker knappt 4/5 delar (79 %) om fallen medan motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet utgör drygt 1/5 (21 %). Det finns inte utelämnningar i samband med elativ i denna kategori.

Den vanligaste prepositionen är *av* som förekommer 13 gånger. Prepositionen *på* förekommer två gånger. Exempel 23 nedan presenterar finskans elativ som har översatts med prepositionen *av* till svenska i mitt material.

- (23) Sepät takoivat *raudasta* esineitä.
Smederna tillverkade föremål *av järn*. (SB3 s. 12)

I exempel 23 står finskans substantiv *raudasta* i elativ. I denna mening är det fråga om järn som är material för tillverkning. Finskans elativstruktur *raudasta* har översatts till svenska med prepositionsuttrycket *av järn*. Prepositionen *av* är vanlig i sammanhang där det är fråga om tillverkningsmaterial. I denna mening är det fråga om föremål som

består av järn och därför är den motsvarande prepositionen i svenskan *av* (Montan & Rosenqvist 1982: 78).

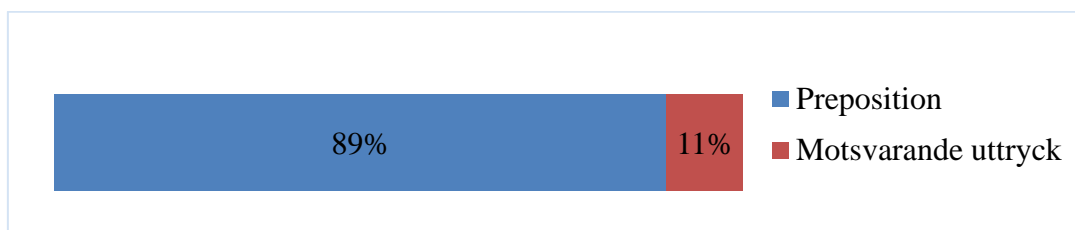
Motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet förekommer fyra gånger i samband med elativ som anger material. I exempel 24 är det fråga om metall som är material för tillverkning av olika delar:

- (24) Koneistajat käyttävät isoja koneita, joilla valmistetaan *metallista* erilaisia osia.
Mekanikerna använder stora maskiner *som tillverkar olika metalldelar*.
(SB2 s. 12)

Finskans substantiv *metallista* som står i elativ i exempel 24 har översatts till svenska med motsvarande uttryck i bisatsen *som tillverkar olika metalldelar*. Den svenska översättningsmotsvarigheten är inte *av metall* även om det skulle vara en möjlig motsvarighet enligt regeln att det oftast används prepositionen *av* i svenskan när det är fråga om tillverkningsmaterial (Montan & Rosenqvist 1982: 78). I denna mening är översättningsmotsvarigheten motsvarande uttryck och betydelsen har därmed ändrats lite i översättningen. I den finska meningen är det fråga om mekanikerna som använder stora maskiner som tillverkar olika delar av metall. I den svenska översättningen är betydelsen att maskinerna tillverkar olika metalldelar. Samma betydelse i den svenska översättningen och i det finska originalet skulle ha förutsatt prepositionsuttrycket *av metall* som översättningsmotsvarigheten.

5.4 Elativ som anger helhet eller del av helhet

Elativ som anger helhet eller del av helhet förekommer sammanlagt 18 gånger i mitt material. Översättningsmotsvarigheterna i denna kategori och deras procentuella andelar ses i figur 12 nedan.

Figur 12. Översättningsmotsvarigheter för elativ som anger helhet eller del av helhet (N=18)

Figur 12 visar att sammanlagt 89 % av elativformer som anger helhet eller del av helhet har översatts med preposition. Motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet utgör 11 % av alla fallen i denna kategori. I denna kategori har prepositionen *av* använts 15 gånger och prepositionen *från* förekommer en gång. Exempel 25 och 26 nedan illustrerar i hurdana fall prepositioner *av* och *från* används i översättningen.

- (25) Huomataan, että *iso osa vieraille tarkoitetuista jäätelönäytteistä* on kadonnut.
 Man upptäcker att *en stor del av de glassproven* som var tänkta för gästerna har försvunnit. (SB2 s.15)

I exempel 25 har finskans substantiv *jäätelönäytteistä* översatts till svenska med hjälp av prepositionsuttrycket *av de glassproven*. I den finska meningen förekommer ordet *osa* vilket är vanligt i samband med elativ som anger helhet eller del av helhet (ISK 2005: 1203). Den svenska översättningsmotsvarigheten som är prepositionsuttryck i detta fall är vanlig eftersom preposition *av* är en vanlig preposition i svenska när det är fråga om finskans elativ som anger del av helhet (Montan & Rosenqvist 1982: 76).

- (26) Nyt erotellaan *jyvät akanoista!*
 Nu skiljs *agnarna från vetet!* (SB2 s. 3)

I exempel 26 ovan presenteras den enda meningen i denna kategori där meningen inte har översatts med hjälp av prepositionen *av*. Finskans substantiv *akanoista* står i elativ och i detta fall är den motsvarande prepositionen i svenskan *från*. I denna mening förekommer inte ordet *del* men det är ändå fråga om en del av helhet eftersom agnarna är en del av vetet. I denna mening är det också fråga om ett finskt idiom som betyder att

man väljer de bästa och lämnar bort de värsta. Den svenska översättningsmotsvarigheten *Nu skiljs agnarna från vetet* är en svensk idiom som har samma betydelse som finskans *Nyt erotellaan jyvät akanoista*. Därför är den motsvarande prepositionen *från* i stället för *av* eftersom prepositionen *från* är en del av det svenska idiomet. I detta fall har översättaren översatt finskans idiom med motsvarande idiom i svenska språket vilket är oftast det bästa alternativet när man översätter idiom (Ingo 1991: 245–246).

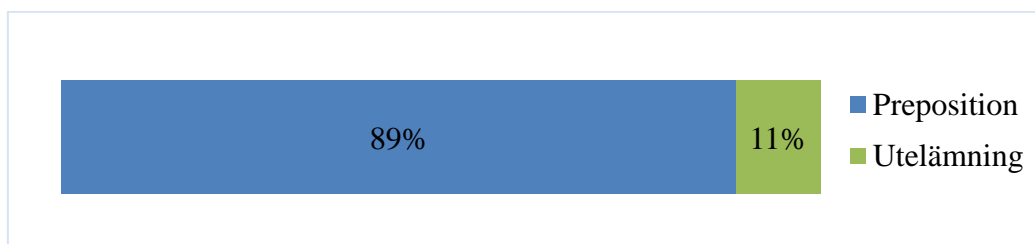
Motsvarande uttryck förekommer som översättningsmotsvarighet två gånger i denna kategori. Ett fall med motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet presenteras i exempel 27 nedan.

- (27) *Osa kampaajista* perustaa oman kampaamon.
Många frisörer öppnar egna salonger. (SB2 s. 6)

I exempel 27 står finskans substantiv *kampaajista* i elativ. I denna mening är det fråga om att en del av frisörer öppnar en egen salong. Betydelsen av den finska meningen har lite ändrats i den svenska översättningen eftersom där står det ordet *många* istället för en *del*. I den finska meningen med ordet *osa* (del) är betydelsen närmare det att några frisörer öppnar en egen salong medan ordet *många* i den svenska översättningen låter att de flesta frisörer öppnar en egen salong. Jag räknar detta ändå som ett motsvarande uttryck.

5.5 Elativ som anger orsak eller tema

I mitt material finns nio fall där elativ anger orsak eller tema. Översättningsmotsvarigheter för dessa elativ visas i figur 13 nedan.

Figur 13. Översättningsmotsvarigheter för relativ som anger orsak eller tema (N=9)

Figur 13 visar att 89 % av relativformerna har översatts med preposition. Utelämning som översättningsmotsvarighet förekommer en gång (11 %). Den vanligaste prepositionen i denna kategori är i mitt material *av* som förekommer fem gånger. De andra prepositionerna som förekommer i denna kategori är *om* och *med*. I exempel 28 nedan presenteras en relativstruktur som har översatts med hjälp av prepositionen *av* och i exempel 29 presenteras relativstruktur där prepositionen *om* fungerar som översättningsmotsvarighet.

- (28) Mutta jos ne juhlat *jostain syystä* perutaan, niin saanko syödä osan liukuhihnasta tai ainakin pari leipuria?
Men om festen *av någon anledning* inte blir av kan jag väl få äta en del av det löpande bandet, eller åtminstone några små bagare? (SB2 s. 5)

I exempel 28 är det fråga om finskans relativ som anger orsak. Betydelsen av denna mening är att om man av någon anledning avlyser festen vill Sixten äta en del av det löpande bandet eller några bagare. Finskans substantiv *syystä* står i relativ och det har översatts till svenska med hjälp av prepositionsuttrycket *av någon anledning*. När det är fråga om en mening som anger orsak är *av* en vanlig preposition i svenskan och det gäller också i samband med detta fall (Montan & Rosenqvist 1982: 43).

- (29) Kumisaappaita tarvitaan, kun tehdään juttu *kirjaston vesivahingosta*.
Gummistövlar är bra att ha när man *skriver om vattenskador på biblioteket*. (SB2 s. 9)

I exempel 29 ovan är det fråga om finskans relativ som anger tema. Finskans ord *vesivahingosta* står i relativ och översättningen till svenska lyder: *skriver om*

vattenskador på biblioteket. I denna mening är det fråga om tema och då använder man ofta prepositionen *om* i svenskan (Montan & Rosenqvist 1982: 54). I den svenska översättningen finns också verbet *skriva* och oftast förekommer prepositionen *om* i samband med detta verb när det är fråga om en handling som anger skrivande (se avsnitt 3.2.2). Betydelsen av denna mening är att man behöver gummistövlar när man skriver en artikel om vattenskada som har hänt på biblioteket. Betydelseerna mellan det finska originalet och den svenska översättningen skiljer sig något eftersom man i den finska versionen skriver en tidningsartikel av vattenskador medan man i den svenska versionen skriver om vattenskador.

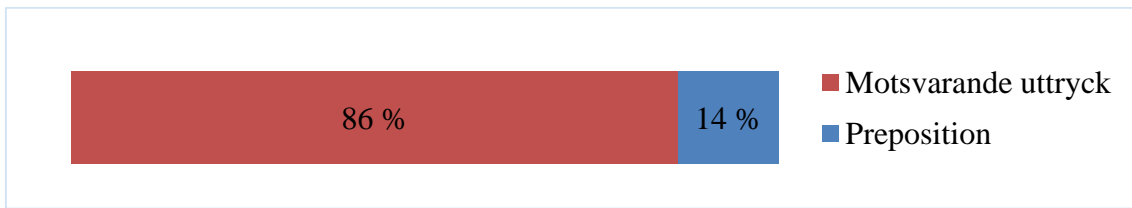
Utelämning som översättningsmotsvarighet förekommer i denna kategori en gång. Den enda meningen där utelämning förekommer presenteras i exempel 30 nedan.

- (30) *Tästä aiheesta* kertoo lisää mielenkiintoinen kuvaelma.
Följande intressanta skildring berättar mer. (SB3 s. 15)

I exempel 30 är det fråga om utelämning eftersom finskans substantiv *aihe* (*tema*) som står i elativ har inte översatts till svenska. I detta exempel är det fråga om elativstruktur som anger tema. Betydelsen av meningen är att den intressanta skildringen berättar mer om detta tema. I den svenska översättningen ingår inte ordet *tema* och man kan inte förstå detta ord från kontexten och därför räknas det som semantisk utelämning (Ingo 1991: 294).

5.6 Elativ som anger utgångspunkt för resultativ handling

Elativ som anger utgångspunkt för resultativ handling förekommer i mitt material sju gånger. Översättningsmotsvarigheter med deras procentuella andelar finns i figur 14 nedan.

Figur 14. Översättningsmotsvarigheter för elativ som anger utgångspunkt för resultativ handling (N= 7)

Figur 14 visar att sex fall (86 %) av elativformerna i denna kategori har översatts med motsvarande uttryck. Preposition förekommer som översättningsmotsvarighet en gång (14 %) och utelämnningar finns det inte. Denna kategori i samband med elativ är avvikande eftersom i denna kategori är det motsvarande uttryck istället för preposition som är den vanligaste översättningsmotsvarigheten.

I exempel 31 nedan presenteras ett fall där översättaren använder motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet när texten på finska innehåller elativ:

- (31) *Ihmekoneesta tulee upean näköinen.*
Mirakelmaskinen blir jättefin. (SB1 s. 25)

I exempel 31 är översättningsmotsvarigheten för finskans *ihmekoneesta tulee* med substantivet i elativ *mirakelmaskinen blir* vilket visar att översättaren använder motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet. I denna mening är det fråga om en mirakelmaskin som barnen på dagis kommer att göra och den kommer att bli jättefin. Det är fråga om utgångspunkt för resultativ handling eftersom i denna mening är det mirakelmaskinen som kommer att bli någonting, i detta fall jättefin.

I alla fall där elativ anger utgångspunkt för resultativ handling i mitt finska material har översättaren använt verbet *tulla (bli)*. Det är det vanligaste verbet i dessa fall enligt ISK (2005: 860-861, 1201) men också verb såsom *kehittyä (utvecklas)* och *muodostua (formas)* är vanliga i samband med utgångspunkt för resultativ handling.

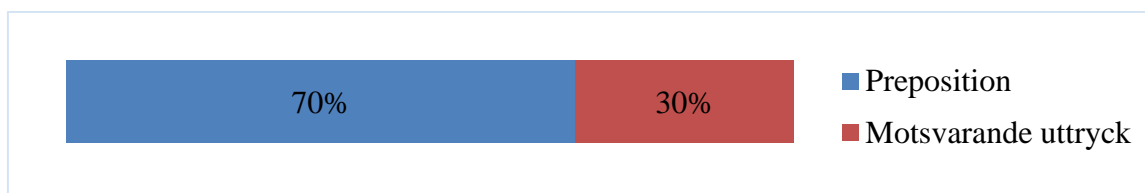
Den enda prepositionen som förekommer i denna kategori är *ur*:

- (32) Hän osallistuu paloharjoitukseen, mutta *letkusta* ei tule vettä.
 Han deltar i en brandövning, men det kommer inget vatten *ur slangen*.
 (SB2 s. 26)

Prepositionen *ur* används i exempel 32 i översättningen för att förmedla betydelsen att det inte kommer vatten ut ur slangen (*letkusta*). I detta exempel är det fråga om rörelse eftersom det är vatten som rör sig i slangen trots att vattnet kommer inte ut ur slangen. Prepositionen *ur* är en av de vanligaste prepositionerna i svenskan när det är fråga om en riktning ut (Montan & Rosenqvist 1982: 17, se exempel 20).

5.7 Elativ som anger övriga betydelser

I denna kategori presenterar jag de övriga betydelserna i samband med elativ i mitt material. Sammanlagt finns det tio elativformer (8 % av alla elativformer, se figur 8). Tre av dem anger tid, en anger upplevare och sex anger ursprung. Översättningsmotsvarigheter som förekommer för elativ som anger övriga betydelser samt deras procentuella andelar har samlats i figur 15 nedan.

Figur 15. Översättningsmotsvarigheter för elativ som anger övriga betydelser (N=10)

I mitt material har sju (70 %) av de elativformerna som hör till kategorin övriga betydelser översatts med hjälp av preposition. Motsvarande uttryck används i tre fall (30 %) och inga utelämnningar finns i denna kategori.

Elativ som anger ursprung förekommer i mitt material sex gånger. I exempel 33 nedan presenteras ett exempel på elativ som anger ursprung och har översatts till svenska med preposition.

- (33) He ovatkin kotoisin *Outolasta*, jossa asiat tehdään eri tavalla kuin meillä.
Men så kommer de också *från Kufböle* där man gör saker och ting lite annorlunda än hos oss. (SB1 s. 1)

I exempel 33 syftar ordet *Outola (Kufböle)* till plats och det berättar varifrån *de* kommer. Prepositionen *från* är vanlig i detta samband eftersom det används oftast när det är fråga om ursprung i svenskan (Karlsson 2005: 120–121, se avsnitt 3.2.2).

Elativ som anger tid förekommer i mitt material tre gånger. I följande exempel presenterar jag en elativstruktur som anger tid i mitt material (se exempel 34). I detta exempel är översättningsmotsvarigheten preposition.

- (34) Huulet tötteröllä jo *vuodesta 1956*.
Munnen som en strut *sedan 1956*. (SB2 s. 14)

I exempel 34 har finskans temporal uttryck *vuodesta 1956* översatts till svenska med hjälp av en preposition, *sedan 1956*. Betydelsen i denna mening är konkret eftersom det är fråga om en konkret tid. I den svenska översättningen har ordet *vuodesta* lämnats bort men jag räknar det ändå såsom prepositionsuttryck eftersom betydelsen *sedan 1956* innehåller ordet *vuodesta*. Prepositionen *sedan* indikerar att det är fråga om en handling som har inte ännu avslutats (se avsnitt 3.2.1). Meningen *Munnen som en strut sedan 1956* innehåller betydelsen att munnen har varit strut sedan 1956 och att munnen fortfarande är strut och därför är den rätta motsvarande prepositionen i svenskan *sedan* istället för t.ex. *till* som avgränsar tidsramarna (Montan & Rosenqvist 1982: 34).

Det förekommer en mening i mitt material där elativ anger upplevare. Denna mening presenteras i exempel 35 nedan. Översättningsmotsvarigheten i detta exempel är motsvarande uttryck.

- (35) ”*Minusta* suomi on maailman kaunein kieli!”
 ”*Jag tycker* att finska är världens vackraste språk!” (SB3 s. 22)

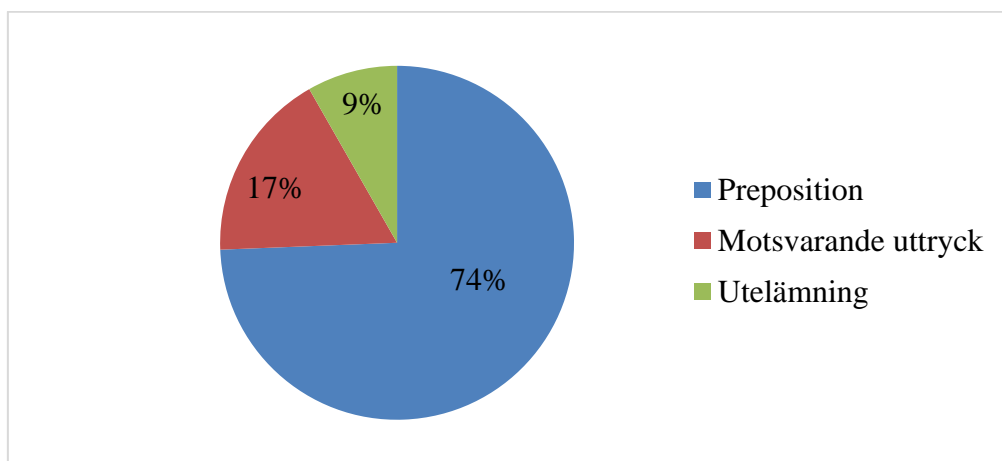
I exempel 35 har finskans elativstruktur *minusta* översatts till svenska med motsvarande uttryck *jag tycker*. I denna mening är det fråga om upplevare eftersom det i meningen är *jag* som har den åsikten att finska är det vackraste språket i världen. Det är fråga om en persons egen åsikt och därför anger elativ upplevare i den här meningen.

5.8 Sammanfattande diskussion kring elativ

Sammanlagt finns det 121 elativformer i mitt undersökningsmaterial. Elativ är den ovanligaste inre lokalkasusformen i mitt material med en andel på 27 % av alla inre lokalkasusformer (se tabell 2). Elativ har delats in i sju kategorier vilka är *rektionsförhållanden*, *plats eller rum*, *material*, *helhet eller del av helhet*, *orsak eller tema*, *utgångspunkt för resultativ handling* och *övriga betydelser*. Kategorin *övriga betydelser* innehåller elativformer som anger tid, upplevare och ursprung. Av dessa sju kategorier anger *rektionsförhållanden* struktur och de andra sex kategorier anger betydelse.

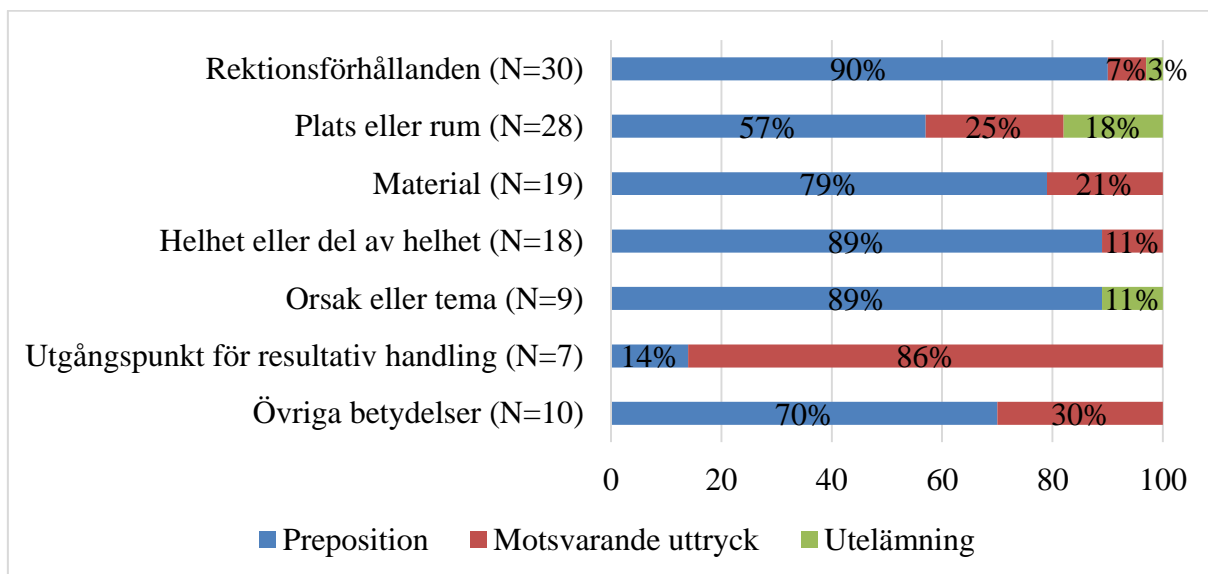
Den största kategorin i fråga om elativ är *rektionsförhållanden* som utgör 25 % (30 fall) av alla elativformerna. Den näst största kategorin är *plats eller rum* med en andel på 23 % (28 fall). De här två kategorierna omfattar tillsammans nästan hälften av alla elativformerna (48 %). Den tredje största kategorin är *material* som utgör 16 % (19 fall) och den fjärde största kategorin är *helhet eller del av helhet* som utgör 15 % (18 fall) av totalandelen. Tre sista kategorierna, *orsak eller tema*, *utgångspunkt för resultativ handling* och *övriga betydelser*, är betydligt mindre kategorier än de fyra andra. Kategorin *orsak eller tema* omfattar 7 % (9 fall), *utgångspunkt för resultativ handling* 6 % (7 fall) och *övriga betydelser* 8 % (10 fall) av totalandelen. (Se figur 8)

Figur 16 nedan visar andelar av översättningsmotsvarigheter för elativ (N=121).

Figur 16. Översättningsmotsvarigheter för elativ (N=121)

Figur 16 visar att av alla 121 elativformerna har 90 fall översatts med preposition vilket utgör 74 % av alla elativformer. Motsvarande uttryck förekommer sammanlagt 21 gånger och det är 17 % av alla elativformer. Det ovanligaste sättet att översätta finskans elativ till svenska i mitt material är utelämning som förekommer som översättningsmotsvarighet sammanlagt 10 gånger vilket är procentuellt 9 % av alla förekomster inom elativ.

Figur 17. Översättningsmotsvarigheter inom kategorier i samband med elativ (N=121)

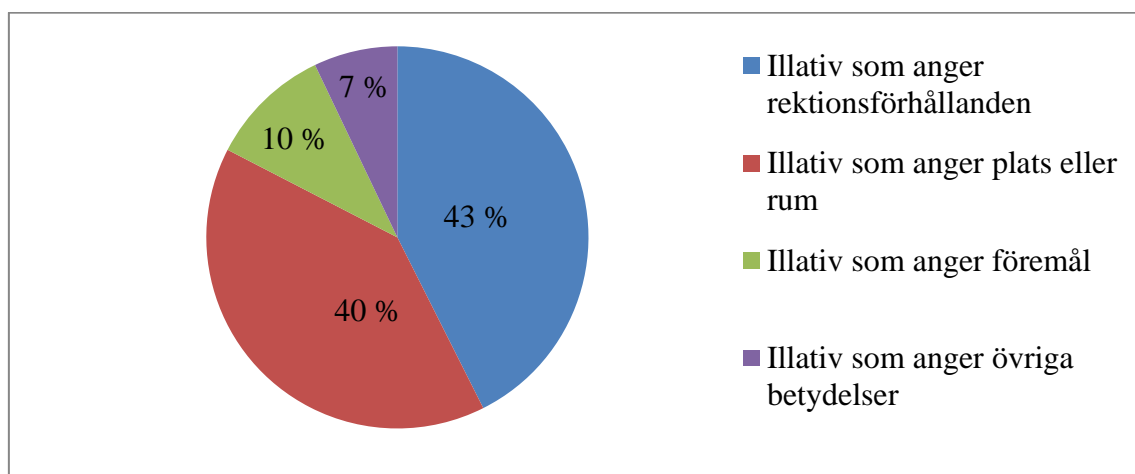
Figur 17 ovan visar fördelningen mellan översättningsmotsvarigheter inom kategorier i fråga om elativ. Det vanligaste sättet att översätta finskans elativ till svenska är preposition i alla kategorier med undantag av *utgångspunkt för resultativ handling* där den vanligaste översättningsmotsvarigheten är motsvarande uttryck. Andelarna av preposition som översättningsmotsvarigheterna rör sig mellan 14 % till 90 %. Andelen av preposition som översättningsmotsvarighet är största i kategori rektionsförhållanden (90 %) och minst i kategori utgångspunkt för resultativ handling (14 %). Utelämning förekommer som översättningsmotsvarighet i tre kategorier (*rektionsförhållanden*, *plats eller rum* och *orsak eller tema*) och är den ovanligaste översättningsmotsvarigheten i alla dessa kategorier. Andelarna rör sig mellan 3 % till 18 %.

Motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet förekommer inom varje kategori med undantag av kategori *orsak eller tema*. Motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet förekommer mest i samband med *utgångspunkt för resultativ handling* där andelen av motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet är 86 % (se figur 17). Det är den enda kategorin i samband med elativ där motsvarande uttryck är vanligare översättningsmotsvarigheten än preposition. I denna kategori finns det sammanlagt sju fall varav sex har översatts med motsvarande uttryck och därför är den procentuella andelen stor. Andelarna av motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet i samband med elativ rör sig mellan 7 % till 86 %.

6 SVENSKA MOTSVARIGHETER TILL FINSKANS ILLATIV

I detta kapitel redovisar jag för hurdana betydelser och struktur illativ bär i mitt finska undersökningsmaterial. Jag kommer också att diskutera de översättningsmotsvarigheter som de får i de svenska översättningarna. Varje kategori analyseras separat och översättningsmotsvarigheterna presenteras med hjälp av figurer. Jag har en egen figur i varje kategori som visar den procentuella andelen av svenska översättningsmotsvarigheter för finskans illativ. Resultaten av den kontrastiva analysen diskuterar jag per kategori med hjälp av exempel ur materialet.

Jag har delat illativ in i fyra kategorier enligt ISK (2005: 1199, 1205) som är *rektionsförhållanden*, *plats eller rum*, *föremål* och *övriga betydelser*. Översättningsmotsvarigheter för finskans illativ i mitt material är samma tre som för inessiv (se kapitel 4) och elativ (se kapitel 5): preposition, motsvarande uttryck och utelämning. Sammanlagt förekommer illativ 155 gånger i mitt material. I figur 18 nedan synliggörs kategorier för illativ med deras procentuella andelar.

Figur 18. Kategorier i samband med illativ (N=155)

Figur 18 visar att *rektionsförhållanden* är den största kategorin i fråga om illativ. Illativ som anger rektionsförhållanden förekommer sammanlagt 66 gånger i mitt material

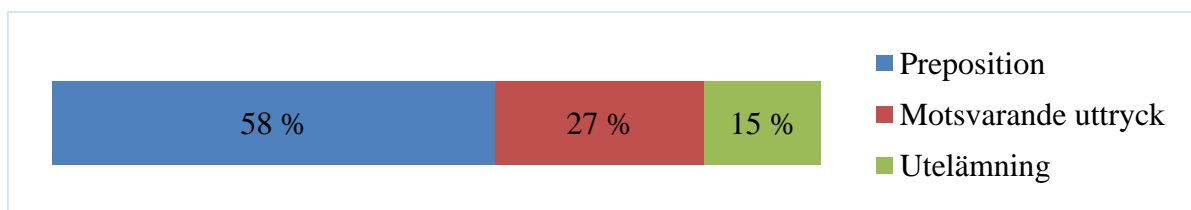

vilket utgör 43 % av totalandelen. Den näst största kategorin i samband med illativ är *plats eller rum* som förekommer 62 gånger och utgör 40 % av totalandelen. De här två grupperna dominerar tydligt i samband med illativ eftersom de formar tillsammans över 80 % av alla illativformer.

Illativ som anger föremål förekommer 16 gånger och det utgör 10 % av totalandelen. Den minsta kategorin är *övriga betydelser* som förekommer 11 gånger och utgör 7 % av totalandelen. Till kategorin *övriga betydelser* hör illativformerna som anger tid och handling.

6.1 Illativ som anger rektionsförhållanden

Rektionsförhållanden är den största kategorin i samband med illativ. Illativ som anger rektionsförhållanden förekommer sammanlagt 66 gånger. De svenska översättningsmotsvarigheterna för illativ som anger rektionsförhållanden samt deras procentuella andelar visas i figur 19 nedan.

Figur 19. Översättningsmotsvarigheter för illativ som anger rektionsförhållanden (N=66)

Figur 19 visar att preposition är den vanligaste översättningsmotsvarigheten för illativ som anger rektionsförhållanden. Av alla 66 illativformer som anger rektionsförhållanden har 38 översatts med hjälp av preposition. Procentuellt är detta 58 %. Motsvarande uttryck förekommer som översättningsmotsvarighet 18 gånger vilket

utgör 27 % av alla översättningsmotsvarigheter inom denna kategori och utelämnning förekommer tio gånger vilket utgör 15 % av alla förekomster inom kategorin.

Den vanligaste prepositionen som förekommer i denna kategori är *i*. Det finns sammanlagt 17 förekomster där prepositionen *i* används som översättningsmotsvarighet för illativ som anger rektionsförhållanden.

- (36) Rypsi on valmis puitavaksi, mutta Tatu ja Patu ovat *sairastuneet flunssaan*.
Rapsen är klar för tröskning, men Sixten och Blixten *har insjuknat i influensa*. (SB2 s. 17)

I exempel 36 har finskans *ovat sairastuneet flunssaan* översatts till svenska med *har insjuknat i influensa*. I detta fall är finskans verb *sairastua (insjukna)* ett sådant verb som kräver att substantiv som förekommer efter det, i detta exempel *flunssa (influensa)*, står i illativ. Betydelsen bakom meningen är ”*sairastua johonkin*”. Betydelsen i denna mening är att Sixten och Blixten borde tröska rapsen men de har insjuknat i influensa och de kan inte göra det.

Prepositionen *i* dominerar tydligt i denna kategori men också andra prepositioner förekommer. I exempel 37 nedan visas hur prepositionen *på* fungerar som översättningsmotsvarighet.

- (37) Patu *kompastuu viiksiin*.
Sixten *snavar på mustaschsen*. (SB2 s. 6)

I exempel 37 har finskans illativstruktur *kompastuu viiksiin* översatts till svenska med *snavar på mustaschsen*. I finskan är det fråga om verbet *kompastua (snavar)* som kräver att substantiv *viiksiin* som kommer efter det står i illativ. Denna mening finns i en bild där Sixten går på golvet och där finns en man som har så lång mustasch att Sixten snavar på den.

Motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet förekommer 18 gånger i denna kategori.

- (38) Suurin osa suomalaisista kuuluu evankelisluterilaiseen kirkkoon.
Största delen av finländarna tillhör den evangelisk-lutherska kyrkan.
(SB3 s. 47)

I exempel 38 har finskans illativstruktur översatts med hjälp av motsvarande uttryck. I den finska meningen *Suurin osa suomalaisista kuuluu evankelisluterilaiseen kirkkoon* förekommer det verbet *kuulua* (*tillhör*) som kräver att substantiv som står efter det (*kirkkoon*) står i illativ. I samband med substantivet *kirkko* finns adjektivbestämningen *evankelisluterilaiseen* som berättar hurdan kyrka det är fråga om och också det böjs enligt illativ (se avsnitt 3.2.2). Betydelsen är ”*kuulua johonkin*” och i denna mening syftar *kirkko* (*kyrka*) inte till en konkret plats utan det är fråga om Finlands största religiösa samfund. Översättningsmotsvarigheten *tillhör den evangelisk-lutherska kyrkan* förmedlar samma information som det finska originalet.

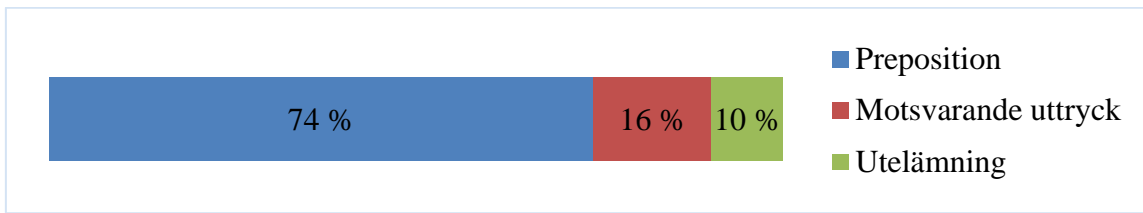
Utelämning förekommer som översättningsmotsvarighet tio gånger i denna kategori. I exempel 39 nedan är det fråga om substantivreaktion eftersom finskans substantiv *korjaus* (*rättelse*) kräver att substantiv efter det står i illativ.

- (39) Runsaan katsojapalautteen vuoksi korjaus edelliseen.
Vi har blivit nerringda av tittarna så en rättelse är på sin plats. (SB3 s. 30)

I exempel 39 har *edelliseen* som står i illativ på finska lämnats bort från den svenska översättningen och därför är det fråga om en utelämning. I denna mening är det fråga om att det har skett ett misstag och man gör en rättelse. Betydelsen i den svenska översättningen är annars den samma som i den finska meningen men eftersom ordet *edelliseen* har lämnats bort är det fråga om en utelämning.

6.2 Illativ som anger plats eller rum

Den näst största kategorin i fråga om illativ är plats eller rum. Illativ som anger plats eller rum förekommer sammanlagt 62 gånger. Översättningsmotsvarigheterna för illativ som anger plats eller rum ses i figur 20 nedan.

Figur 20. Översättningsmotsvarigheter för illativ som anger plats eller rum (N=62)

Det vanligaste sättet att översätta illativ som anger plats eller rum till svenska är enligt mina resultat preposition. Preposition som översättningsmotsvarighet förekommer sammanlagt 46 gånger, vilket utgör 74 % av alla illativformer i denna kategori. Det näst vanligaste sättet att översätta illativ som anger plats eller rum till svenska är motsvarande uttryck som förekommer tio gånger vilket ger en andel på 16 %. Det ovanligaste sättet att översätta illativ som anger plats eller rum till svenska är enligt mitt material utelämning. Utelämning förekommer sammanlagt sex gånger vilket utgör 10 % av alla förekomster inom kategorin.

Den vanligaste prepositionen i denna kategori är *till* som förekommer i över hälften av alla illativformer, sammanlagt 25 gånger. De andra prepositionerna i denna kategori är *för*, *i*, *in i*, *mellan* och *på*. Exempel på illativ som anger plats eller rum som har översatts till svenska med prepositionen *till* finns i exempel 40 nedan.

- (40) Takaisin *studioon*.
Tillbaka *till studion*. (SB3 s. 30)

I exempel 40 står finskans substantiv *studioon* i illativ. Det har översatts till svenska med hjälp av prepositionsuttrycket *till studion*. Denna mening anger lokalitet och det är fråga om en konkret plats där Sixten och Blixten sitter och berättar nyheter. Prepositionen *till* används som översättningsmotsvarighet eftersom det är fråga om riktning mot och då är *till* en vanlig preposition i svenskan (Montan & Rosenqvist 1982: 16–17, se avsnitt 3.1.3).

- (41) Menemme *saunan päätilaan* [...]
Vi går *in i bastuns viktigaste rum* [...](SB3 s. 14)

I exempel 41 är det fråga om lokalitet och finskans substantiv *päätilaan* står i illativ. Även i detta exempel är det fråga om en konkret plats eftersom det är fråga om bastuns viktigaste rum där man kan till exempel kasta bad. Den svenska översättningen är *in i bastuns viktigaste rum*. Prepositionen *in i* är vanlig i detta samband eftersom det är fråga om riktning mot och då är prepositionen *in i* ett möjligt översättningssätt (Montan & Rosenqvist 1982: 17).

Motsvarande uttryck förekommer som översättningsmotsvarigheter tio gånger. Följande exempel (exempel 42) visar hur motsvarande uttryck fungerar som översättningsmotsvarighet för illativ som anger plats eller rum.

- (42) ”Tulehan Venla, nyt pitäisi lähteä *kotiin* leipomaan mustikkapiirakkaa.”
 ”Kom då Venla, vi ska gå *hem* och baka blåbärspaj!” (SB3 s. 21)

I exempel 42 är det fråga om lokalitet. Finskans substantiv *kotiin* står i illativ och har översatts till svenska med motsvarande uttryck *hem*. Betydelsen av satsen är att vi borde gå hem för att baka blåbärspaj där. I detta fall är det fråga om sådant ord i svenska att man inte får använda prepositionen före det i samband med detta slag betydelse. Därför används översättningsmotsvarigheten *hem* utan preposition.

Utelämning är den ovanligaste översättningsmotsvarigheten i denna kategori. Det förekommer sammanlagt sex gånger. I exempel 43 nedan finns en mening som visar hur utelämning fungerar som översättningsmotsvarighet i denna kategori.

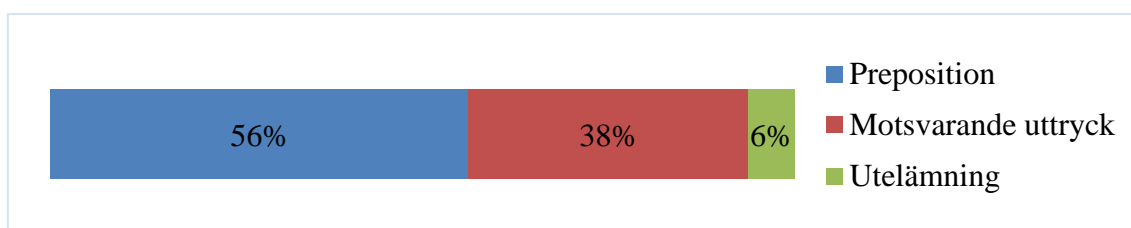
- (43) ”*Linnaan* ei uskalla sulhaset tulla, pöydässä jäähtyy kahvi ja pulla.”
 Och inga friare kom för att smaka hennes kaffe och mandelkaka. (SB1 s. 30)

I exempel 43 är det fråga om en utelämning eftersom finskans substantiv *linnaan* som anger lokalitet och står i illativ inte har översatts till svenska. Finskans substantiv *linnaan* anger en konkret plats där en prinsessa bor och friarna vågar inte gå dit. Samtidigt svalnar kaffe och bulle på bordet i slottet. Betydelsen i den svenska översättningen avviker från originalet eftersom där är det fråga om att friare inte

kommer för att smaka prinsessans kaffe och mandelkaka. I den svenska översättningen kommer det inte fram att det är fråga om ett slott och därför är det fråga om en semantisk utelämning. Finska originalen och den svenska översättningen är lika långa (se tabell 1) och utrymme för texten är begränsat. Det kan vara en orsak varför översättaren använder utelämning i detta fall.

6.3 Illativ som anger föremål

Illativ som anger föremål förekommer sammanlagt 16 gånger i mitt material. Alla tre översättningsmotsvarigheter, preposition, motsvarande uttryck och utelämning, förekommer i samband med denna kategori. De procentuella andelarna syns i figur 21 nedan.

Figur 21. Översättningsmotsvarigheter för illativ som anger föremål (N=16)

Figur 21 visar att det vanligaste sättet att översätta illativ som anger föremål till svenska är preposition som används sammanlagt i nio fall vilket är 56 % av alla illativformer i denna kategori. Den näst vanligaste översättningsmotsvarigheten är motsvarande uttryck som förekommer sex gånger och utgör 38 % av totalandelen. Det ovanligaste sättet att översätta illativ som anger föremål till svenska är i mitt material utelämning. Utelämning förekommer som översättningsmotsvarighet en gång vilket utgör 6 % av alla förekomster inom kategorin.

I meningen i exempel 44 nedan är det fråga om illativ som anger föremål och det har översatts till svenska med prepositionen *för*:

- (44) Yhdistelmäkone *lattian pesuun ja vahaukseen*.
Kombistädmaskin *för* *golvtvätt och boning*. (SB2 s. 18)

I exempel 44 är det fråga om finskans illativstruktur *pesuun ja vahaukseen* som anger föremål. Betydelsen av denna mening är att kombistädmaskin används för golvtvätt och boning. Den svenska översättningsmotsvarigheten är prepositionsuttrycket *för golvtvätt och boning* där *för* är en framförställd preposition. Prepositionen *för* är en typisk motsvarighet i detta fall eftersom det är fråga om föremål i denna mening (Montan & Rosenqvist 1982: 61, se avsnitt 3.1.3).

I följande exempel (exempel 45) är det fråga om motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet för illativ som anger föremål.

- (45) Osutko naulan *kantaan*?
Träffar du huvudet *på* *spiken*? (SB2 s. 3)

I exempel 45 står substantivet *kantaan* i illativ och har översatts till svenska med prepositionsuttrycket *huvudet på spiken*. Betydelsen av denna mening är att kan du träffa huvudet på spiken. Det är också fråga om en finsk fras som betyder att man är rätt. Denna mening förekommer i mitt material även i en bildtext där det finns en annons där man söker byggnadsarbetare vilket indikerar att denna mening har mer bokstavlig betydelse i den kontexten. Det har ändå översatts till svenska med motsvarande fras *träffar du huvudet på spiken* som har en liknande betydelse i svenskan som finskans fras *osutko naulan kantaan* har. I detta exempel är det fråga om *vara*-relationen som anger föremålet för handling (se avsnitt 3.2.1).

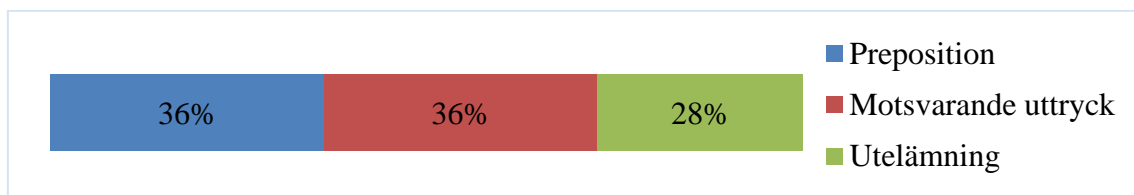
Utelämning förekommer som översättningsmotsvarighet en gång i denna kategori.

- (46) ”Vaani ei ollut lähellä merta, ei rantaa, *pulmaan* nyt ratkaisun hovineiti antaa.”
”Brevet las i flaskan ner, men inget hav man nånstans ser.”. (SB1 s. 27)

I exempel 46 har finskans ord *pulmaan* som står i illativ inte översatts till svenska och därför är det fråga om en utelämning. Exempel förekommer i texten i samband med en dikt och det kan vara en orsak varför översättaren har lämnat ordet *pulmaan* bort från den svenska översättningen.

6.4 Illativ som anger övriga betydelser

I denna kategori presenterar jag de övriga betydelserna i samband med illativ. Sammanlagt finns det 11 illativformer som hör till denna grupp. Sex av dem anger tid och fem av dem anger handling. Översättningsmotsvarighet för illativ som anger övriga betydelser visas i figur 22 nedan.

Figur 22. Översättningsmotsvarigheter för illativ som anger övriga betydelser (N=11)

Figur 22 visar att preposition och motsvarande uttryck är lika vanliga översättningsmotsvarigheter för illativ som anger övriga betydelser. Båda översättningsmotsvarigheter, preposition och motsvarande uttryck, förekommer fyra gånger (36 %). Utelämning förekommer som översättningsmotsvarighet tre gånger (28 %).

Prepositionerna som förekommer i denna kategori är *på*, *till* och *under*. *På* förekommer två gånger och *till* och *under* förekommer en gång. I exempel 47 nedan är det fråga om illativ som anger tid och har översatts till svenska med prepositionen *under*.

- (47) Kalevalan tarinat sijoittuvat Suomen esihistorian *Rauta-aikaan*. Berättelserna i Kalevala utspelar sig **under järnåldern**, tiden för Finlands förhistoria. (SB3 s. 13)

I exempel 47 finns ett temporalt uttryck. Finska substantiv som står i illativ är perioden *Rauta-aikaan*. Översättningsmotsvarigheten är prepositionsuttrycket *under järnåldern*. Det är fråga om en tidsbestämning och betydelsen i meningen är att Kalevalas berättelser har hänt under järnåldern.

Motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet förekommer fyra gånger i denna kategori. I exempel 48 nedan är det fråga om ett motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet för finskans illativ som anger handling.

- (48) ”Sydämeni valittu! *Naimisiin* mennään, kun ensin on halittu.”
”Mitt hjärtans kär, *vi gifter oss* just nu och här!” (SB1 s. 30)

I exempel 48 står finskans substantiv *naimisiin* i illativ. Det har översatts till svenska med motsvarande uttryck *vi gifter oss*. Betydelsen av denna mening är att två människor kommer att gifta sig efter att de har kramat varandra. Denna mening förekommer i texten i samband med dikt och därför är det viktigt att orden rimmade med varandra i texten. I detta fall har översättaren använt ganska direkt översättning även om det är fråga om en dikt.

Exempel 49 nedan visar hur utelämning används som översättningsmotsvarighet för finskans illativ som anger tid.

- (49) Kun jotain yllättävää tapahtuu, saattaa työpäivä venyä *myöhään yöhön*.
När något överraskande inträffar kan arbetsdagen bli lång. (SB2 s. 9)

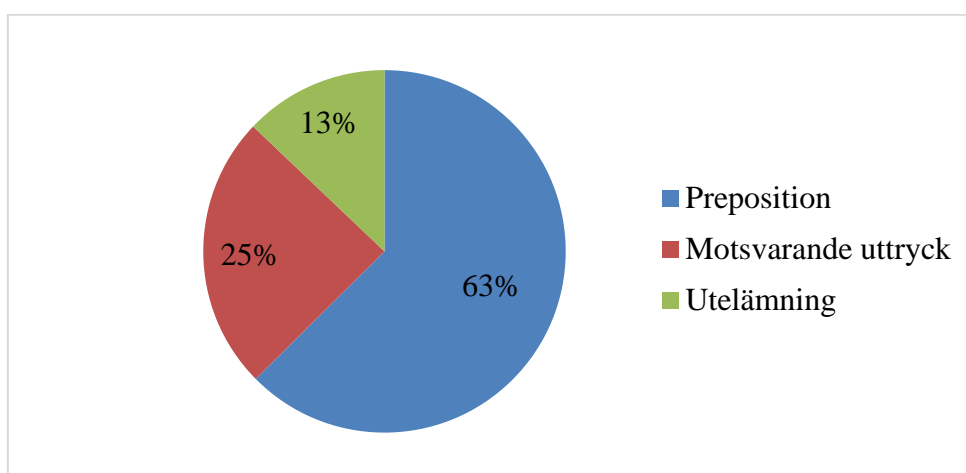
I exempel 49 finns strukturen *myöhään yöhön* på finska. Det är fråga om temporalt uttryck som anger *hur länge*. I den svenska översättningen har översättaren lämnat detta uttryck bort och använt uttrycket *bli lång*. I den finska mening är det fråga om en tidsbestämning *yö (natt)* som förekommer tillsammans med sin adjektivbestämning *myöhään* som också böjs enligt illativ (se avsnitt 3.2.2). I den här meningen är det fråga

om en semantisk utelämning eftersom finskans tidsbestämning *myöhään yöhön* som berättar hur länge inte har översatts till svenska.

6.5 Sammanfattande diskussion kring illativ

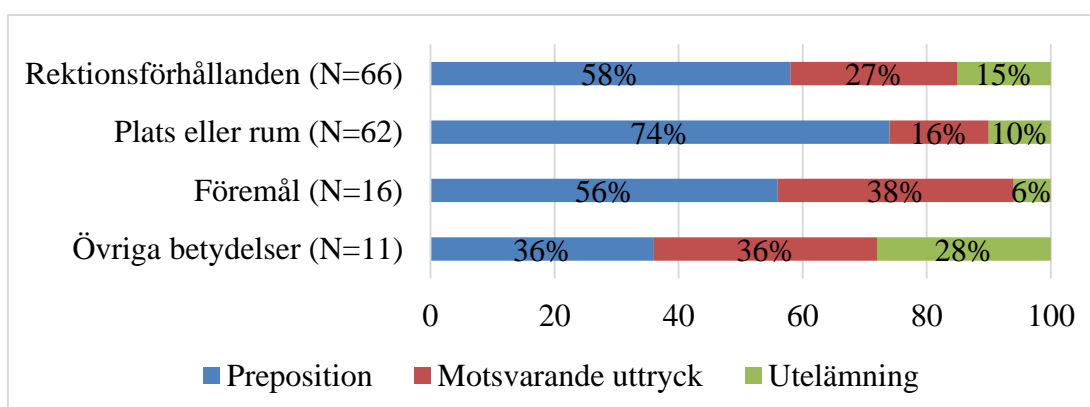
Sammanlagt finns det 155 illativformer i mitt material. Av alla inre lokalkasusformer som förekommer i mitt material är illativ ovanligare än inessiv men vanligare än elativ. Illativ utgör 34 % av alla inre lokalkasusformer i mitt undersökningsmaterial (se tabell 2).

Jag har delat in illativ i fyra kategorier som är *rektionsförhållanden*, *plats eller rum*, *föremål* och *övriga betydelser*. Kategorin *övriga betydelser* innehåller illativformer som anger tid eller handling. Kategorin *rektionsförhållanden* är en kategori som anger struktur och de andra tre kategorierna anger betydelse. Den vanligaste kategorin i samband med illativ är *rektionsförhållanden* som har en andel på 43 % (66 fall) av alla illativformerna. Den näst vanligaste är kategorin *plats eller rum* som utgör 40 % (62 fall) av alla illativformerna. Kategorierna *föremål* och *övriga betydelser* är betydande mindre. Kategorin *föremål* utgör 10 % (16 fall) av totalandelen och kategorin *övriga betydelser* 7 % (11 fall). (Se figur 18)

Figur 23. Översättningsmotsvarigheter för illativ (N=155)

Figur 23 visar att av alla 155 illativformerna har 97 översatts med preposition vilket utgör 63 % av alla illativformer. Motsvarande uttryck förekommer sammanlagt 38 gånger och det ger en andel på 25 % av alla illativformer. Utelämning som översättningsmotsvarighet är ovanligaste i samband med illativ enligt mitt material. Utelämning förekommer som översättningsmotsvarighet 20 gånger vilket är procentuellt 13 % av alla illativformer. Figur 23 visar att prepositionen är det vanligaste sättet att översätta finskans illativ till svenska i det undersökta materialet.

Figur 24. Översättningsmotsvarigheter inom kategorier i samband med illativ (N=155)

Figur 24 visar fördelningen mellan översättningsmotsvarigheter inom kategorier i fråga om illativ. Det vanligaste sättet att översätta finskans illativ till svenska är preposition i kategorier *rektionsförhållande*, *plats eller rum* och *föremål*. Andelarna av preposition som översättningsmotsvarighet rör sig mellan 36 % till 74 %. I kategorin *övriga betydelser* är preposition och motsvarande uttryck lika vanliga översättningsmotsvarigheter med en andel på 36 %. Andelen av preposition som översättningsmotsvarighet är största i kategori *plats eller rum* (74 %) och minst i kategori *övriga betydelser* (36 %).

Motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet förekommer inom varje kategori. Andelarna rör sig mellan 16 % till 38 %. Motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet förekommer mest i samband med kategori *föremål* där andelen av motsvarande uttryck är 38 %. Motsvarande uttryck är ovanligaste översättningsmotsvarighet i samband med kategori *plats eller rum* där andelen är 16 %. Utelämning förekommer som översättningsmotsvarighet i alla fyra kategorier (*rektionsförhållanden*, *plats eller rum*, *föremål* och *övriga betydelser*). Andelarna av utelämning som översättningsmotsvarighet rör sig mellan 6 % till 28 %. Utelämning förekommer mest som översättningsmotsvarighet i samband med kategori *övriga betydelser* (28 %) och minst i samband med kategori *föremål* (6 %).

7 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Syftet med min avhandling pro gradu har varit att ta reda på hurdana betydelser och struktur finskans inre lokalkasusformer det vill säga inessiv, elativ och illativ bär i Aino Havukainen och Sami Toivonens barnbokserie *Tatu ja Patu*. Därtill har jag undersökt hurdana översättningsmotsvarigheter det finns för dessa inre lokalkasusformer i de svenska översättningarna. Som material har jag använt tre *Tatu ja Patu*-barnböcker och deras svenska översättningar. De böcker som ingår i mitt material är *Tatu ja Patu päiväkodissa – Sixten och Blixten på dagis*, *Tatu ja Patu työn touhussa – Sixten och Blixten går till jobbet* och *Tatun ja Patun Suomi – Det här är Finland*.

Jag har excerperat alla inre lokalkasusformer (N=454) som förekommer i de finska versionerna av böckerna. Jag har delat dem in i olika kategorier enligt struktur och betydelse. Kategorierna samt deras antal har presenterats i tabell 8 nedan.

Tabell 8. Antalet och gruppering av inre lokalkasusformer i mitt material

Kategori	Inessiv	Elativ	Illativ
STRUKTUR	23	30	66
• Rektionsförhållanden			
BETYDELSE	122	28	62
• Plats eller rum			
• Tillstånd eller verksamhet	21	-	-
• Material	-	19	-
• Helhet eller del av helhet	-	18	-
• Orsak eller tema	-	9	-
• Utgångspunkt för resultativ handling	-	7	-
• Föremål	-	-	16
• Övriga betydelser	12	10	11
Totalt	178 (39 %)	121 (27 %)	155 (34 %)

Tabell 8 visar att inessiv förekommer sammanlagt 178 gånger (39 %) i mitt material. För inessiv har jag använt tre betydelsekategorier vilka är *plats eller rum, tillstånd eller verksamhet* och *övriga betydelser* och en strukturell kategori, *rektionsförhållanden*. Den största kategorin i samband med inessiv är *plats eller rum* som innehåller 122 förekomster. Den näst största kategorin är *rektionsförhållanden* som omfattar 23 inessivformer. Till kategorin *tillstånd eller verksamhet* hör 21 inessivformer och till *övriga betydelser* 12 inessivformer. Enligt mina resultat anger inessiv oftast plats eller rum och de andra kategorierna är tydligt ovanligare. Det som är intressant är att inessiv förekommer också i rektion även om det är inte typiskt för inessiv (se avsnitt 3.1.1).

Elativ förekommer sammanlagt 121 gånger (27 %) och är den ovanligaste av de tre inre lokalkasusformerna i mitt material. För elativ har jag sju kategorier: *rektionsförhållanden, plats eller rum, material, helhet eller del av helhet, orsak eller tema, utgångspunkt för resultativ handling* och *övriga betydelser*. Av dessa kategorier är *rektionsförhållanden* en kategori för struktur och andra är kategorier för betydelse. Den vanligaste kategorin i samband med elativ är *rektionsförhållanden* med 30 förekomster. Till kategorin *plats eller rum* hör 28, till *material* 19, till *helhet eller del av helhet* 18, till *orsak eller tema* 9, till *utgångspunkt för resultativ handling* 7 och till *övriga betydelser* 10 elativformer (se tabell 8).

Enligt mina resultat anger elativ oftast rektionsförhållanden (30 förekomster) men det anger också nästan lika ofta plats eller rum (28 förekomster). Kategorierna *material* och *helhet eller del av helhet* förekommer ganska ofta i samband med elativ i mitt undersökningsmaterial (19 och 18 förekomster). De sista tre kategorierna, *orsak eller tema, utgångspunkt för resultativ handling* och *övriga betydelser*, är tydligt mindre kategorier och antalet av förekomster rör sig mellan 7–10 (se tabell 8).

Illativ förekommer sammanlagt 155 gånger (34 %) i mitt material vilket gör att det är ovanligare än inessiv men vanligare än elativ. I samband med illativ har jag lokaliserat fyra kategorier som är *rektionsförhållanden, plats eller rum, föremål* och *övriga betydelser* varav *rektionsförhållanden* är en strukturell kategori och andra är kategorier för betydelse. Den största kategorin är *rektionsförhållanden* som omfattar 66

illativformer. Enligt ISK (2005: 1205) är illativ en vanlig lokalkasus i rektion och det gäller också i mitt material. Kategorin *plats eller rum* omfattar 62, *föremål* 16 och *övriga betydelser* 11 illativformer. Det är intressant i samband med illativ att kategorier *rektionsförhållanden* och *plats eller rum* är nästan lika stora, såsom i samband med elativ (se tabell 8).

Jag antog att *plats eller rum* är den största kategorin i samband med alla finskans inre lokalkasusformer, det vill säga inessiv, elativ och illativ. Detta antagande stämmer med inessiv eftersom *plats eller rum* är tydligt den vanligaste kategorin där (122 förekomster). Detta antagande ändå inte stämmer med elativ och illativ eftersom rektionsförhållanden är knappt vanligare kategori än *plats eller rum* i samband med dem.

Analysen av översättningsmotsvarigheter för finskans inre lokalkasusformer visar att i samband med inessiv är preposition den vanligaste översättningsmotsvarigheten i alla fyra kategorier det vill säga *plats eller rum*, *rektionsförhållanden*, *tillstånd eller verksamhet* och *övriga betydelser*. De andra översättningsmotsvarigheterna, motsvarande uttryck och utelämning, förekommer i alla kategorier med undantag av *övriga betydelser* där det inte finns utelämnings. (Se figur 7)

Mina resultat visar att i samband med elativ är preposition den vanligaste översättningsmotsvarigheten i sex av sju kategorier. Dessa kategorier är *rektionsförhållanden*, *plats eller rum*, *material*, *helhet eller del av helhet*, *orsak eller tema* och *övriga betydelser*. I kategorin *utgångspunkt för resultatativ handling* är den vanligaste översättningsmotsvarigheten motsvarande uttryck. Motsvarande uttryck som översättningsmotsvarighet förekommer också i andra kategorier några gånger med undantag av *material*. Utelämning som översättningsmotsvarighet förekommer i tre kategorier vilka är *rektionsförhållanden*, *plats eller rum* och *orsak eller tema*. (Se figur 17)

I samband med illativ är preposition den vanligaste översättningsmotsvarigheten i kategorier *rektionsförhållanden*, *plats eller rum* och *föremål*. I kategorin *övriga*

betydelser är preposition och motsvarande uttryck lika vanliga översättningsmotsvarigheter. Motsvarande uttryck och utelämning som översättningsmotsvarigheter förekommer i varje kategori några gånger. Motsvarande uttryck är lite vanligare översättningsmotsvarighet än utelämning i varje kategori. (Se figur 24). Illativ är den enda inre lokalkasusformen där det förekommer alla tre översättningsmotsvarigheter i varje kategori.

Jag antog att preposition är den vanligaste översättningsmotsvarighet för finskans inre lokalkasusformer i svenskan. Detta antagande stämmer eftersom preposition var i sin helhet den vanligaste översättningsmotsvarighet för finskans inessiv, elativ samt illativ (se figurer 6, 16 och 23). Det finns ändå några kategorier där preposition är inte den vanligaste översättningsmotsvarigheten. Sådana kategorier är *utgångspunkt för resultativ handling* i samband med elativ där motsvarande uttryck är den vanligaste översättningsmotsvarigheten (se figur 17) och *övriga betydelser* i samband med illativ där preposition och motsvarande uttryck är lika vanliga översättningsmotsvarigheter (se figur 24).

Mina resultat visar att finskans inre lokalkasusformer, det vill säga inessiv, elativ och illativ, anger flera olika betydelser. Den vanligaste betydelsen som de anger är plats eller rum men också strukturell kategori rektionsförhållanden förekommer ofta speciellt i samband med elativ och illativ. Översättningsmotsvarighet för finskans inre lokalkasusformer är oftast preposition men också motsvarande uttryck och utelämningar förekommer i vissa fall. Utelämning som översättningsmotsvarighet används närmast då när det är fråga om uttryck i finskan som inte har direkt översättning i svenskan.

I fortsättningen kunde det vara intressant att forska hurdana betydelser finskans inre lokalkasusformer bär i andra genrer än barnlitteratur. Eftersom barnlitteratur har sina speciella drag kan det vara möjligt att resultaten skulle vara olika inom andra genrer. De resultat som jag har fått kan förväntas vara nyttiga för språkundervisning och översättning eftersom de visar olika slags översättningsalternativ för finskans inre lokalkasusformer.

LITTERATUR

Undersökningsmaterial:

Havukainen, Aino & Sami Toivonen (2004). *Tatu ja Patu päiväkodissa*. Helsinki: Otava.

Havukainen, Aino & Sami Toivonen (2006). *Tatu ja Patu työn touhussa*. Helsinki: Otava.

Havukainen, Aino & Sami Toivonen (2007). *Det här är Finland. (Tatun ja Patun Suomi, översättning Janina Orlov)*. Helsinki: Otava.

Havukainen, Aino & Sami Toivonen (2007). *Tatun ja Patun Suomi*. Helsinki: Otava.

Havukainen, Aino & Sami Toivonen (2008). *Sixten och Blixten på dagis. (Tatu ja Patu päiväkodissa, översättning Janina Orlov)*. Helsinki: Otava.

Havukainen, Aino & Sami Toivonen (2009). *Sixten och Blixten går till jobbet. (Tatu ja Patu työn touhussa, översättning Janina Orlov)*. Helsinki: Otava.

Övriga källor:

Hellspong, Lennart (2001). *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Holappa, Hanne & Jenni Pitkänen (2007). *Svenska motsvarigheter till finskans inre lokalkasus*. Opublicerad avhandling pro gradu. Joensuu universitet.

Hultman, Tor G. (2010). *Svenska akademiens språklära*. Riga: Livonia print.

Ingo, Rune (1991). *Från källspråk till målspråk. Introduktion i översättningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Ingo, Rune (2000). *Suomen kieli vieraan silmin*. Vaasan yliopiston käännteorian ja ammattikielten tutkijaryhmän julkaisut, N:o 26. Vaasa: Vaasan yliopisto.

Ingo, Rune (2007). *Konsten att översätta: översättandets praktik och didaktik*. Lund: Studentlitteratur.

ISK (2005). *Iso suomen kielioppi*. Hakulinen, Auli, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen & Irja Alho. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Jönsson-Korhola, Hannele & Leila White (2009). *Tarkista tästä: suomen sanojen rektioita suomea vieraana kielenä opiskeleville*. Helsinki: Finn lectura.

Karlsson, Fred (1982). *Suomen peruskielioppi*. Pieksämäki: Raamattutalo.

- Karlsson, Fred (2005). *Finsk grammatik*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kielijelppi (2014). *Rektioita*. [online]. [Citerat 20.1.2015]. Tillgänglig: <http://www.kielijelppi.fi/kirjoitusviestinta/rektioita>
- Koskela, Anu (2001). *Svenska motsvarigheter till finskans essiv och translativ*. Opublicerad avhandling pro gradu. Jyväskylä universitet.
- Kvist, Maria (2012). Uttryck för två språks samexistens i en bilderbok. I: S. Björklund, H. Lönnroth & N. Pilke (Red.). *Svenskan i Finland 13*. Publikationer från Vasa universitet. 112–123.
- Kärnä, Aino (1997). Sävytyksen ilmaiseminen kontrastiivisen kielentutkimuksen valossa. I: Nina Korimo-Girod (red.). *Kontrastiivinen tarkastelu kääntäjän apuna*. Helsinki: Yliopistopaino. 19–30.
- Montan, Per & Håkan Rosenqvist (1982). *Prepositionsboken*. Trelleborg: Tryckeri AB Allehanda.
- Määttä, Tuija (2013). *Paikallissijaisten saneiden funktiot ruotsinkielisten alkeistason suomenoppijoiden teksteissä*. [online]. [Citerat 10.5.2016]. Tillgänglig: <http://www.rakenduslingvistika.ee/ajakirjad/index.php/lahivordlusi/article/view/LV23.10/237>
- Nikander, Marja-Leena & Aili Jantunen (2008). *Ruotsin kielioppi*. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Nikolajeva, Maria (2004). *Barnbokens byggklossar*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Nikula, K. (2004). Text, bild, samhälle. En projektskiss. I: K. Nikula, K. Alanen & H. Lönnroth (red.). *Text, bild, samhälle*. Nordistica Tampereusia A4. Tammerfors: Tammerfors universitet.
- Oittinen, Riitta (1993). *I Am Me – I Am Other: On the Dialogics of Translating for Children*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Oittinen, Riitta (2004). *Kuvakirja kääntäjän kädessä*. Helsinki: Lasten Keskus.
- Otava (2014). *Aino Havukainen – Sami Toivonen*. [online]. [Citerat 23.10.2014]. Tillgänglig: http://www.otava.fi/kirjailijat/aino_havukainen___sami_toivonen/
- Pohjo, Karoliina (2013). *Översättning av finskans genitiv till svenska i Mauri Kunnas Koirien Kalevala – Hundarnas Kalevala*. Opublicerad kandidatavhandling. Vasa universitet.
- Rhedin, Ulla (2004). *Bilderbokens hemligheter*. Stockholm: AlfabetaAnamma.

- SAG (1999) = *Svenska Akademiens grammatik. 2, Ord*. Ulf Telemann, Staffan Hellberg & Erik Andersson. Stockholm: Svenska Akademien.
- Sorvali, Irma (1983). *Översättandets teori och praktik*. Mänttä: Mäntän kirjapaino Oy.
- Suomen suurlähetystö, Tukholma (2014). *Janina Orlov kertoo kaunokirjallisuuden kääntämisestä*. [online]. [Citerat 10.5.2016]. Tillgänglig: <http://finland.se/public/default.aspx?contentid=314723&nodeid=39673&culture=fi-FI>
- Svensk ordbok = MOT Norstedts Svensk ordbok 1.0*. Tillgänglig: <https://mot-kielikone-fi.proxy.uwasa.fi/mot/vaasayo/netmot.exe>
- Thorell, Olof (1973). *Svensk grammatik*. Stockholm: Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner.
- Tiisala, Seija (1997). Kontrastiivinen analyysi ja kääntäjä. I: Nina Korimo-Girod (red.). *Kontrastiivinen tarkastelu kääntäjän apuna*. Helsinki: Yliopistopaino. 7–17.
- Tommola, Hannu (1997). Onko kieliopillisia käänösongelmia olemassa?. I: Nina Korimo-Girod (red.). *Kontrastiivinen tarkastelu kääntäjän apuna*. Helsinki: Yliopistopaino. 31–57.